

АВАНГАРД

Виходить що три місяці.

кварталу

Редарге Колегія: д-р Григорій ВАСЬКОВИЧ, мгр. Омелян КО-
ВАЛЬ, Володимир ЛЕНИК (головний редактор);

Петро БАШУК, мгр. Евген ГАНОВСЬКИЙ, Михайло ГРИНЮК,
Ярослав ДЕРЕМЕНДА, д-р Теофіль КІС, д-р Михайло КУШНІР,
мгр. Григорій ОЩИПКО, д-р Богдан СТЕБЕЛЬСЬКИЙ.

Редакційне листування і матеріяли надсилати на адресу:
«Авангард», 8 München 2, Dachauerstr. 9/II. Tel. 555316

Адреса Адміністрації: „Avantgarde“, 72 Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique

**АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАЄВИХ УПРАВ
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
та представників «Авангарду»:**

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центральна і Крайова Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique

Ukrainischer Jugendverein
Zepelinstrasse 67,
8 München 8,
Germany

Ukrainian American Youth
Association, Inc.,
P. O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y., USA

Sr. Bohdan Kowal
Prado del Este, Calle Oriente, 34,
Q-ta „Veselka“,
Venezuela

Ukrainian Youth Association
83 Christie Street,
Toronto 4, Ont., Canada

Sr. Oleh Szymanskyj
Caixa Postal 9007,
Sao Paulo, Brasil

Ukrainian Youth Association
The Old Cliff House,
Weston-on-Trent,
Derby's Great Britain

Union de la Jeunesse Ukrainienne
15, rue Guy Moquet,
Paris 17e,
France

Mr. J. Kutny
26, Indwe Street,
Tottenham, Vic.,
Australia

„Prosvita“ (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires,
Argentina

*На обкладинці: Сумівські прапороносці очолюють похід
на могилу Симона Петлюри в Парижі*

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література,
суспільно-політична думка)

ІЗ ЗМІСТУ

	Стор.
Сумівське гасло . . .	66
Д-р Теофіль Кіс: СУМ і громадське життя	67
З історичного календа- ря	71
Слово Голови СУМ на бенкеті в Торонто .	75
Іван Тсполя: Я хочу жити	77
Історія в документах	78
Олег Зеленецький: Про- блеми молоді в СССР	79
Омелян Коваль: В ши- рокій сумівській сі- м'ї	82
І. Волинська: Мандрів- ка по Волині . . .	86
З життя СУМ-у . . .	92
Виключно для подруг	105
Що читати	111
Таборові поради . . .	112
Спорт	114
Проф. В. Шалі: Сон- це	118
Звернення до працівни- ків української куль- тури на еміграції	128
Цікаві новинки	

Рік XX

Ч. 2 (82)

1966

Сумівське гасло на 1966 рік

«УМ ГОСТРИ — НАСТАЛЮЙ ВОЛЮ!»

... Мовиш: «Де нам взять Богдана?»
Тільки ти придатний будь
На святе, велике діло!
Загартуй думки і груди!
До високого літання
Ненастанно пробуй крил,
А Богдан прийде як сума
Ваших змагань, ваших сил.
До великого моменту
Будь готовий кожний з вас, —
Кожний може стать Богданом,
Як настане слухний час.
Мовиш: «Нині інші війни».
Ну, то іншу зброю куй,
У м гостри, насталюй волю,
Лиш воюй, а не тоскуй!
Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать.
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!
Кожний думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт.
Кожний думай: тут, в тім місці,
Де стою я ув огні,
Важиться тепер вся доля
Величезної війни.
Як подамся, не достою,
Захитаюся, мов тїнь, —
Пропаде кривава праця
Многих, многих поколінь.
У таких думках держися
І дітей своїх ховай!

Цей уривок взятий з інсценізації-прологу «Великі роковини», яку написав І. Франко в 1898 р. у століття відродження української літератури.

СУМ і громадське життя

Д-р Теофіл Кіс

Генеральний стяговий міжнародників

В рамках нашої теми «СУМ і громадське життя» можна б поставити ряд проблем. В нашому короткому нарисі мусимо однак обмежитися або до схематичного огляду або звернути нашу увагу лише на обмежене число питань. З огляду на ті тісні рамки нам прийдеється обмежитися до двох питань: 1) яке місце припало СУМ-ові в нашому, українському спільнотному житті на чужині; 2) які завдання в нашій спільноті і поза нею має СУМ. Як бачимо, одне питання зазублюється з другим і одно з другого випливає.

Місце СУМ-у в українській спільноті на чужині

Першою особливістю нашої Спілки є факт, що вона відновила своє існування на чужині і тим самим свою спільнотну чинність геде в чужій дійсності. Ця обставина створила не тільки нове суспільне середовище і специфічний стан для СУМ-у, але теж і накинула йому специфічні цілі. Першою такою ціллю є збереження самобутности і підметности як внутрі так і назовні нашої емігрантської спільноти, тобто перед своїм і чужинецьким світом.

Але від визначення і утвердження тої першої цілі, тобто підметности СУМ-у є узалежене наше місце в українській політично-еміграційній спільноті на чужині, а разом з тим і наше місце в зовнішньополітичній чинності тої спільноти. Місце нашої Спілки в новій, чужинецькій дійсності, визначається отже теж і політичними компонентами, так на внутрішньому спільнотному, як і на зовнішньому відтинку.

Звідси отже перший висновок: визначення і утвердження підметности (самобутности) нашої Спілки є по своїй суті першою, але негативною ціллю, тобто такою, що не є самоціллю, яка прямувала б до творення вартостей, а лише є її передумовою. Її фінальність є виключно спрямована на утвердження собі місця як підмет в нашому громадсько-суспільному житті і в зовнішній діяльності, через плекання сумівської форми, сумівського змісту і стилю. Від ступеня цього плекання залежить внутрішня суть нашої Спілки. Тому на ці прикмети треба звертати відповідну увагу.

Дальшим нашим твердженням є, що своєю підметністю і утвердженням місця в нашій спільноті і поза нею, тобто в зовнішньому світі, ми відрізняємося від інших молодечих організацій і в дальших,

тим разом позитивних наших цілях. Ці цілі, що вписані в нашу програму, не виходять з тих самих заłoженъ, на яких базуються цілі інших українських молодечих організацій, а мають ще й інші, окремі заłoження. Форма, зміст і стиль СУМ-у не у всьому утотожуються з формою, змістом і стилем інших українських молодечих організацій. Тому ми й претендуємо на окрему підметність і на окреме місце в українській спільноті на чужині.

У відрізненні від інших братніх українських молодечих організацій, СУМ поставив собі за завдання не тільки виключно виховні цілі, але теж і суспільно-політичні, що власне і відрізняє його від інших. СУМ-ові припало завдання в рамках своєї організаційної структури не тільки виховувати молодь у національному дусі і на засадах християнської етики, але теж і приготувати її до суспільної й політичної праці на тепер, на майбутнє, внутрі нашої спільноти і назовні. Звідси й виводимо нашу підметність окремого чинника в нашій спільноті.

Ми твердимо отже, що ця підметність СУМ-у, про яку йде мова, носить не тільки суспільно-виховний, але теж і суспільно-політичний характер. СУМ, на нашу думку, відограє (чи принайменше має відограти) і свою особливу ролу в рамках нашої діаспорної еміграційної дійсности і поза ними; і це як політичний чинник.

Це твердження є важне ще тим, що воно свідчить, що в нашій Спільноті зобов'язує всіх членів принцип політичности. А це означає в свою чергу, що явище аполітичности, що так тепер розповсюджується серед нашої спільноти, ми не тільки не одобрюємо, але й боремося з ним як з явищем асуспільним. Ми вважаємо, що політична настанова нашої виховної й суспільної чинности необхідно впливає з факту, що наша спільнота на чужині є політичною еміграцією і є визнана за таку зовнішнім світом. Як інтегральна частина тої спільноти, ми, Спілька Української Молоді на чужині, утотожнюємося з її основоположним принципом, тобто з політичним характером нашої еміграції.

Ми твердимо дальше — і це є один з основних принципів нашої підметности — що СУМ є одною з формацій нашого визвольного фронту й має досить виразно визначені політичні цілі, які йдуть в суцільній праці з виховними цілями. Це означає, з другої сторони, що наша Спілька є одним з важливих компонентів в українській внутрішній і зовнішній політиці на чужині (якщо можна так висловитися і якщо прийняти, що наша еміграція має свою політику...). Ця прикмета політичности нашої сумівської чинности внутрі й назовні відрізняє врешті, як це вже було стверджено вище, СУМ від інших молодечих, станових чи конфесійних українських організацій молоді на чужині, хоч і не є — а це треба теж особливо підкреслити — їхнім запереченням чи проти-

ставленням. Навпаки, ці організації одні других доповнюють, хоч і діють кожна із своєї перспективи і часто в атмосфері конкуренції (здорової конкуренції).

Для виключення всякого непорозуміння, мусимо відмітити, що політичний аспект нашої підметности й чинности, внутрі й назовні, не можна ніяк утотожнювати з якоюсь політично-партійною програмою. Організація СУМ є організацією молоді, відкритою для всіх українських молодих одиниць.

Завдання СУМ-у в українському спільнотному житті

Ми вже відмітили, що особливою характеристикою СУМ-у й її підметности є її виховні й політичні аспірації і що одна прикмета є функцією другої та що обидві вони творять одну суцільну цілість. Ми ствердили даліше, що ці наші аспірації прибрали форми чітко визначених цілей: цілей в першу чергу виховного і в другу чергу суспільно-політичного характеру, що носять назву «виховного ідеалу». Ми уточнили врешті місце СУМ-у в українській спільноті, точніше в українській діаспорі на чужині.

Якщо мова про саму чинність СУМ-у — внутрі і назовні — то тут треба передусім уточнити, що ця чинність узалежнена від трьох основних чинників: 1) від обставин, що діяльність ведеться в неукраїнському оточенні, — значить в соціально (чи соціологічно) несприятливих умовах, 2) від самої української спільноти на чужині, і 3) від особистої настанови кожного сумівця, взятого окремо, по відношенню до наших національних проблем.

Неукраїнське оточення нашого перебування й нашої чинности може мати позитивний і негативний вплив. Позитивний тому, що сумівська молодь має неабияку нагоду свідомо збагачувати себе здобутками культури й поступу країн нашого еміграційного поселення, поєднуючи українські вартості (духові вартості), винесені з родини і з української спільноти, з вартостями, набутими від оточення країни нашого поселення. З другої сторони однак неукраїнське оточення може мати на нашу молодь теж і негативний вплив, який особливо проявляється в процесі несвідомої, підсвідомої, а то й змушуваної духової асиміляції, не говорячи вже про певну соціальну асиміляцію, під яку підпадають теж і духово вже оформлені одиниці. Обставини суспільно-економічної інтеграції і діяння соціологічного закону духової асиміляції, чужинецька школа, яка формує спосіб думання і ментальність та інші їм подібні прикмети, є без сумніву тими основними елементами, що можуть у тій чи іншій мірі відчужувати нашу молодь від української спільноти. Отже небезпека асиміляції є постійно діючим фактором.

Звідси можемо вивести перше і основне завдання СУМ-у: протиставлячись замкненню нашої молоді в — говорючи образово — українському гето та протиставлячись процесові асиміляції тої молоді в спільноті нашого поселення, СУМ повинен прямувати до виховання своєрідного типу молодого українця на чужині, намагаючись поєднати в одну гармонійну, суцільну цілість українськість молодої людини, об'єкту нашого виховання, із набутими зовні плюралістичними прикметами особистості. Інакше кажучи двом антитезам — українському гето (взявши до уваги екстремні випадки) і чужинецькій асиміляції — ми протиставимо своєрідну плюралістичну синтезу: новий тип української молодої людини на чужині. Така розв'язка не є, на нашу думку, ані протиставленням до нашого виховного ідеалу, ані реакцією проти соціологічних законів, а третім шляхом, що провадить нас до нашої мети: до збереження національної субстанції нашої молоді в еміграційній дійсності.

Другим формуючим чинником, що діє на проблему завдання СУМ-у в українській спільноті, є сама українська еміграційна дійсність, українське діаспорне оточення, в якому виховуються молоді українські покоління. Основною метою нашої чинності в цьому відношенні є зуміти вмістити цю українську молоду людину, про яку була мова вище, в українську спільноту. Йдеться отже про те, щоб наші молоді покоління, виховані на чужині, були духово, культурно і суспільно-політично інтегровані в українську спільноту на чужині. Ці покоління, перебираючи певні суспільні функції і діючи із своєї перспективи в нашій спільноті, переберуть раніше чи пізніше спадкоємство наших національних аспірацій. Підготувати молоді покоління до перебрання суспільних функцій і спадкоємства і є — після збереження духової субстанції в формі виховання нового типу української молодої людини на чужині — другим основним завданням СУМ-у.

З першими двома елементами нерозривно є зв'язаний і третій елемент нашого завдання в українському суспільстві на чужині; є це елемент особистої настанови нашої молоді до суспільної праці. Розуміється, цей елемент є в першу чергу об'єктом до набуття через виховання в родині, в школі і в молодечих чи інших суспільних організаціях.

Завданням нашого, сумівського виховання було б у цьому випадку виховувати власне цю так важку прикмету особистої настанови до суспільної праці, до якої СУМ приготує своїх членів.

Визначивши в загальних рисах завдання нашої Спільки до нашої молоді, об'єкту нашої внутрішньо-сумівської діяльності, зупинімся ще коротко над останньою проблемою, про яку вже була мова в посередній формі, — над проблемою сумівської діяльності поза українською спільнотою, тобто на т. зв. зовнішньому відтинку. (Далі на стор. 126)

Завдання української молоді на чужині

10-го червня 1946 року зорганізувала група української молоді, що перебувала в той час у таборі для скитальців (ДіПи) «Соммер Касерне» в Аугсбурзі (Німеччина), молодечу організацію, назвавши її ім'ям ліквідованої в Україні більшовиками на весні 1929 року — Спілкою Української Молоді. Ця ідея відновити СУМ на чужині захопила скоро всю ідейну українську молодь у Німеччині. Вже кілька тижнів пізніше — 6-го липня 1946 року — створилося в Мюнхені Центральне Організаційне Бюро (очолене М. Сердюком), яке скликало 4-го вересня того ж року першу Конференцію СУМ-у для прийняття статуту та вибору тимчасового Центрального Комітету. Якими ідеями жила тоді українська молодь у Німеччині, а головню, які завдання ставили собі організатори першого осередку СУМ-у, можемо побачити з доповіді, виголошеної на I-ій Конференції, уривки з якої тут передруковуємо. Текст доповіді був опублікований у 1-му числі «Авангарду», що вийшло з датою грудня 1946 року (видруковано його циклостилевим способом). На жаль, редакція «Авангарду» не подала, хто цю доповідь виголосив. Тому передруковуємо її без подання автора.

Редакція

Коли ми, частина українського народу, що в силу обставин боротьби, яку веде наш нарід за свою долю, говоримо про наші завдання, то без сумніву вони є такими, як і всього українського народу, що сьогодні бореться з тотальною деспотією більшовизму. Ми не визнаємо більшовицької експозитури — УССР, — як форми колоніальної політики більшовизму. Ми є частиною тієї України, яка бореться за своє майбутнє, за повернення суверенних прав українському народові.

Українська молодь на чужині, як і вся українська молодь, має всі свої сили віддати на осягнення тієї ідеї, за яку змагає український нарід.

Шлях до національної і соціальної волі лежить через національно-визвольну революцію. Підготовці її, підтримці її, участі в ній має бути підкорене все буття нашої молоді на чужині.

Революційно-визвольний фронт нині є надто широкий. В краю його тримають українські народні маси, передусім українська молодь, на чужині його маємо очолити ми, коли не хочемо бути пустоцвітами українського народу. Молодість у житті буває лиш раз: І треба признати її так, щоб потім не було соромно перед своїм народом, що ми марно провели її.

Українська молодь на чужині мусить пам'ятати слова вчителя українського духу — Лесі Українки:

Будь проклята кров ледача
Не за рідний край проллята!

(« М р і і »)

Молодь тужить за рідним краєм, воліє повенути на рідні землі, звільнивши їх від чужої окупації. Для цього має вона працювати, ширити ідеї нашої визвольної боротьби серед чужинців, у першу чергу серед народів поневолених большевизмом, здобутки української культури маємо показати світові, довести, що ми є нація, яку обікрали, але вона хоче жити і буде жити.

Вороги нашої волі багато попрацювали, щоб показати наш нарід не як націю, а як паростки російського чи польського народів. Нашим завданням є протиставити цьому ворожому впливові справжнє ество української нації, її здобутки, її історичну боротьбу за власну державність у минулому й тепер, розкрити перед світом справжнє обличчя большевизму і показати торттури, яких зазнав наш нарід від нього — цим ми здобудемо прихильників нашої боротьби за волю.

Вороги нашої волі ведуть і вестимуть серед українців ворожу нашої державницькій ідеї пропаганду, намагаючися боротьбу за державу підмінити протидержавною боротьбою. Маємо нещадно поборювати всякі спроби ворожої агентури спрямовувати нашу визвольну боротьбу за незалежну державу на руїнах большевицької імперії на шлях протирежимних зма-

гань. Коротко кажучи, мусимо поборювати всякі федералістичні, космополітичні концепції, які ворожі нашим визвольним змаганням.

Ми боремося за свою незалежність, щоб як рівні з рівними зайняти належне нам місце в світі.

Тому добро свого народу молодь ставить понад усе. Все те добре, що є для блага, розвитку нашого народу — нації — такий заповіт для української молоді. Через добробут нашого народу — до світлої гармонії, а не навпаки. Через те все, що послаблює силу нашого народу, є ворожим українській молоді.

Держава українська — вище кляс і партій. Тому українська молодь весь свій ентузіазм, всі сили свої віддає за здобуття і закріплення тієї держави. Партійне розбиття, взаємопоборювання є фактором, що послаблюють нашу державницьку ідею. Тому українська молодь розгортає свою діяльність на непартійному ґрунті, але глибоко національному, державницькому, бо добро українського народу ставить понад усе.

Ми — молодь поневоленої нації. Українська молодь не мала змоги здобути собі виразного державницького світогляду. Різні окупанти українських земель прищиплювали нашій молоді антинаціональний світогляд, виховували в ній невиразні почуття.

Молодь має оволодіти державницьким світоглядом, уміти підкоряти власні інтереси, амбіції, примхи — інтересам цілої держави, вміти поєднати особисте з загально-національним.

Ми часто не помічаємо, як оте перебільшене «я», еґоїстичні, нездорові прояви закривають загальне, національне. Не вміємо ми шанувати й поважати думок інших, часто при малих дріб'язкових невдачах, поразках впадаємо в апатію, зневір'я. Відсутність того державницького світогляду провадить до того, що ми крім себе не визнаємо нікого. «Всех почитаєм ми нолями, лиш еденіцамі себя». Така поведінка є ознакою деконструктивності й є шкідлива, навіть ворожа цій ідеї, якій має служити молодь.

Підневільне життя, відповідна робота наших ворогів преципила частині нашої молоді почуття нижчости, виплекала в декого національне безчестя. Не вся наша молодь уміє цінити

свое українське і нерідко кидається на чуже, хоч і гірше. В українському ми схильні шукати в першу чергу негативів...

Молодь без національних традицій, без національної чесноти не здібна сповнити тих великих завдань, які перед нею ставить наша визвольна революція.

Прикметою державницького світогляду є глибокий національний традиціоналізм, національна честь. І плеканням її має зайнятися наша молодь.

Молодь без традицій, без національної гордості, є національним пустоцвітом.

Прикмети української молоді здорові, міцні духом національні традиції. Збагатити їх новітніми надбаннями, виховати в молоді почуття національної чести — таке завдання ставить перед молоддю та ідея, якій вона має служити.

Не позбулися ми ще й провінціалізму, загумінкового хуторянства. Наш провінціалізм є наслідком недержавних умов життя. Мусимо пам'ятати, що провінціональними способами думання, байдуже якого — полтавського, чи дрогобицького — соборної держави не збудуємо.

Молодь мусить пам'ятати, що ворог докладатиме зусиль, щоб поглибити «хуторянство», бо він діє за принципом «поділи і володі».

Наполегливо, послідовно й суворо мусимо викорінювати його, як залишки чужого та недержавницького світогляду. Молодь має стати в способах думання, поведінці, у взаєминах українського, позбутися загумінковості.

Визвольна боротьба вимагає не м'якотілих, безхребетних, а твердих волевих людей з характерами, які вміють переборювати, не заламуватись при невдачах, не хитатися, а сміливо йти до мети. Гартові духа й волі має приділяти належну увагу наша молодь.

Ворогом нашої молоді є безділля, воно зароджує лінощі, безхарактерність робить людей безвільними, вона породжує критикоманію, спостерігачів (обсерваторів) життя. Праця над собою, творча громадська робота зміцнює волю, вчить перемагати труднощі, виховує почуття відповідальності.

Участь нашої молоді в громадському житті є обов'язкова.

Не балаканина про громадські справи, а буденна робота, якої потребує громадське життя...

Перед молоддю стоїть велике, почесне і відповідальне завдання — підготувати з себе національно-свідомі, віддані визвольній справі кадри, фахівців українського державного будівництва. Умови для цього є, треба тільки хотіти й взятися до цієї роботи. Вся українська молодь, коли не хоче бути національним пустоцвітом, має вчитися, готуватися до державно-творчого будівництва. Вчитися треба наполегливо, вперто здобувати знання. Керівництво СУМ-у мусить допильнувати, щоб по всіх осередках молодь взялася за вивчення чужих мов, стенографії, набувала фаху, засвоїла першу медичну допомогу і т. п. Ні на хвилину не можна забувати слів отамана: «Не забуваймо про меч, учімося міцніше тримати його в руках». Керівництво СУМ-у має охопити вишколами всю українську молодь, організувати цю роботу за певним планом, а головне, перевірити й допильнувати її. Всю цю роботу молодь виконає тільки тоді, коли розумітиме ті великі завдання, які стоять перед нею. А завдання ці ясні — здобути батьківщину!

Идеться про велику справу

Слово Голови ЦУ СУМ на бенкеті в Торонто 29. 1. 1966

*Ексцеленціє, пане Міністре, Додостойні Пані й Панове,
Дорогі Подруги і Друзі!*

Мені припала велика шана вітати Вас іменем ЦУ СУМ на цьому бенкеті з нагоди VIII. Світового Конгресу Співки Української Молоді. Нехай мені буде вільно рівно ж скласти найщиріші вітання від цілої багатотисячної нашої організації, що проводить свою працю в дванадцяти країнах вільного світу, на чотирьох континентах.

Зокрема мило мені підкреслити, що 2-га частина Конгресу відбувається в осідку КУ СУМ Канади в Торонто, що в українському житті в діяспорі належить до важливіших центрів нашого суспільного та політичного життя.

Співка Української Молоді, що входить у 20-тий рік свого відновленого існування, перейшла кілька етапів свого розвитку. Перші повоєнні роки — це були роки організування молодих учасників воєнної хуртовини, яких доля закинула на чужину.

Президія VIII. Конгресу СУМ-у, Торонто

Розкинуті в широкому світі, ми злучилися знову ідейними й організаційними вузлами в одну нерозривну сім'ю. Гаслом того часу було — видержати на стійці й підготувитись до виховної праці з юнацтвом.

Другий етап нашої праці — це було шукання методів і форм виховної дії юнацтва, що тривало добрих десять літ.

Тепер ми стоїмо на порозі третього етапу нашої праці з молоддю, що виросла в наших рядах і має прийти нам на зміну. VIII-ий Світовий Конгрес СУМ має започаткувати цей новий етап, від якого залежатиме наш виховний успіх, що повинен знайти своє завершення в інтеграції цього молодого покоління в політичному й громадському житті і дії української організованої діаспори. Успіх цей, однак, не буде ніколи повний, коли СУМ не одержить також повної підтримки з боку нашого організованого життя, з боку Церкви, з боку наших інституцій і, зокрема, з боку самих батьків.

Йдеться про велику ставку — врятування ще одного покоління для української справи. Поміж молодечими українськими організаціями СУМ зайняв одне з перших місць, а в загальному суспільному балянсі — це позиція, якою не можна нехтувати. Відтягнути СУМ з цього балянсу, означало б стратити майже половину всієї організованої ідейної української молоді на еміграції. Тому дозволяю собі звернутися до Шановних Присутніх з апелем. Більше уваги нашій молоді! Нам потрібно всіх, хто міг би допомогти в виховній праці! Нам потрібно також матеріальної допомоги для реалізації нашої програми та для допомоги слабшим країнам, що не всилі ставити праці власними засобами. Нам

потрібно інтелектів і рук до праці і то негайно, бо завтра може бути запізно. Наріканнями нічого не вдіємо. Тільки зосереджена і цілеспрямована дія єдино на потребу.

На нас покладає свої сподівання Україна! Не заведім її в цих сподіваннях! Доба ліквідації колоніялізму ще не закінчена. Доведім світові, що Україна бореться за звільнення з колоніальної залежності від Москви. Наша молодь має вчитися й виховуватися, щоб завтра ще успішніше стати на службу Богові й Україні. Тільки національно-свідомою спільнотою може вдержати свою українську Церкву так як Церква може дати тій спільноті потрібну моральну силу, маючи вирішальний національний характер.

Торуймо шляхи нашої молоді, щоб вона могла дійти до призначеної їй великої Меті!

---

3 творчости занованих на Батьківщині земляків

Іван Тополя

Я хочу жити!

Я хочу жити, як і ти,
Я хочути жити вільно
На радісний землі святій
Отців моїх — превільно!

Є хліб, та треба для душі
Ще хліба — рідне слово,
Як квітам сонця, як дощів
Землі — цю рідну мову, мову!

Без неї в світі тьма мені,
Без неї чужо, холод,
Без неї свято — будні дні
Без неї мучить голод!

Дитина, як сказати тобі,
Як глянуть людям в очі,
Що мати й я чужі тобі,
Що ми тебе не хочем!

А світ танцює і сміється
Радіють люди, діви,
Лиш я мовчу, біжу у ліс
Весь сумом оповитий.

Чого зродився я на світ,
Коли нема тут місця?
Важкий з чола стираю піт,
Бо серце камінь тисне!

Історія в документах

(Музей фотостатів)

30-го червня 1941 року проголошено у Львові, а відтак по численних містах і селах України, Акт Відновлення Української Держави. Організація Українських Націоналістів, що була творцем цього величавого державного акту, вислала своїх членів на всі землі України, щоб голосити народові про новий етап визвольної боротьби. Одна з «Похідних груп» вислала з Києва привіт для тодішнього Голови українського уряду Ярослава Стецька. Тут його відбитка:

Голові: Творцві Терноу Травніоніе Від-
новлені Української Держави, уродові
другові державстві Стецькові, наш
усправі дружній привіт із Київщини, серця
України ^{пересилає:}
Слава Україні!
Паштовій Головоусправіоні Валентині /
Київщині /
19. VII. 1941 р.
Микола /
Сестра Захарів /
Юдита Мирот Андрушка Ф.С.
Віталь /
Димитро /
Д. Масленко /

Українська державна пошта користувалася деякий час запасом со-
ветських поштових карток, перебиваючи їх печаткою з тризубом. Тут
відбитка такої картки з маркою Губернаторства, до якого Гітлер при-
лучив місто Коломию після арешту українського уряду.

Проблема молоді в ССРСР

Олег Зеленецький

На останніх двох партійних з'їздах КП України в березні і КПСС в квітні цього року важливе місце в промовах першого секретаря ЦК КП України Петра Шелеста й першого секретаря ЦК КПСС Леоніда Брежнєва займали турботи за виховання молоді в комуністичному дусі.

Як Брежнєв, так і Шелест у своїх доповідях відзначили, що серед советської молоді є частина таких, які не цікавляться ні марксо-ленінською ідеологією, ні не проявляють ентузіазму до «будівництва комунізму, які тільки формально належать до комсомолу, «приходять», як це дослівно сказав Брежнєв «стороною від кипучого життя, забувають про свої обов'язки перед суспільством». На них, як це далі ствердив Брежнєв, має вплив «буржуазна пропаганда, яка намагається використати їх у своїх інтересах для ідеологічної інфекції».

На великі недоліки в роботі з молоддю скаржився також і Шелест. Значні хиби допускаються, як це він сказав, зокрема в вихованні учнівської молоді. Погано працює комсомол серед творчої молоді, тобто молодих письменників, мистців і науковців, яку він «слабо залучує до політичного й громадського життя. Внаслідок того є випадки, коли молоді мистці не розуміють свого високого обов'язку перед радянським суспільством».

Брежнєв, як і інші большевицькі пропагандисти, знайшли також і причину «відставання» молоді від «кипучого життя». «Слід визнати, що в ідейно-виховній роботі серед молоді є хиби — сказав Брежнєв на XXIII з'їзді КПСС. «Деякі партійні й комсомольські організації часом не враховують, що нинішнє покоління юнаків і дівчат не пройшло цієї суворої школи революційної боротьби і загартування, які припали старшому поколінню».

Ці слова, не зважаючи на їхню «діалектичну» замаскованість вдають у саму найглибшу суть опозиційних настроїв, чи взагалі незацікавлення советською молоддю проблеми «будівництва комунізму». Таким чином большевики устами Брежнєва визнали, що ідеї комунізму, якими ще керувалося старше покоління під час революції, перестали сьогодні мати вплив на молодь, що вона їх відкидає мов ганчірку і шукає нових ідей чи нових життєвих цілей, які могли б заповнити її життя. Просто кажучи, ідеї марксо-ленізму серед молоді

збанкрутували, стали тільки зовнішньою казенною шкаралупою догматизму, без будьякого глибшого змісту.

Наскільки глибоко ці процеси зайшли й як вони назовні проявляються? Відповіді на це, звичайно, важко шукати в офіційних советських заявах. За словами Брежнєва, Шелєста й інших большевицьких можновладців, за словами большевицької пропаганди, тільки незначна частина молоді відійшла від комунізму, збайдужіла до нього, а ще менше стала на шлях опозиції.

Назверх воно могло б і так виглядати. Тоталітарна система большевизму тримає молодь за допомогою комсомолу в своїх залізних кліцях, змушує її виконувати всі директиви партії, проявляти офіційний «ентузіязм», брати участь у комсомольських конференціях, з'їздах, у всіх імпрезах комсомолу, починаючи політосвітою, а кінчаючи атеїстичними збіговищами.

Проте є всі дані думати, що все це, вживаючи советської термінології, є одним великим окомиллюванням, що молодь виконує всі ці обов'язки як своєрідну панщину, не проявляючи надто великого зацікавлення, не говорячи вже про ентузіязм. Як майже всі інші советські організації, так і комсомол є великою бездушною бюрократичною машиною, суворо контрольованою згори. Кожна директива згори викликає зараз же серед його керівників велику метушню, обговорення, збори, інструкції, цілу повільну промову тощо. Проте швидко все це проходить мимо. Життя комсомолу пливе своїм старим, зігнилим і нецікавим руслом, не зачіпаючи молоді.

Найкращим прикладом цього може бути справа так званого ідеологічного виховання молоді. Комсомол створив цілу величезну сітку кружків політосвіти, де відбуваються безупинні повторювання большевицьких догм і гасел. Проте їхня робота має в більшості цілком формальний характер, не викликаючи жадого відгуку серед молоді. Дуже часто буває й так, що більшість цих кружків згодом взагалі перестає діяти, розпадається, не знаходячи слухачів. Про все це нераз і не двічі пише советська преса.

Ідейне заломання комунізму серед советської молоді приходить трьома головними руслами. Частина творчої молоді, студентів, як і взагалі інтелегентної молоді стоїть сьогодні в активній опозиції до режиму, що зокрема яскраво проявилось в галузі літератури й мистецтва, як і в формі шумувань, про які нераз і не двічі інформувала останніми роками наша і західня преса. Друга частина молоді, на нашу думку куди більша, відкинувши комунізм, взагалі перестала цікавитись проблемами політики чи громадського життя, шукає своїх «ідеалів» у кращому житті і в сучасних формах молодечого життя,

що проявляються на Заході, при чому вона намагається наслідувати ці форми.

Третью, цілком негативною, але за советських умов деякою мірою зрозумілою формою молодечої опозиції до режиму є поширення хуліганства і п'янства серед молоді. Хоч советська пропаганда намагається переконати, начебто на Заході наслідком «капіталістичних» умов життя зростає серед молоді злочинність, то в дійсності цей процес набрав куди грізнішого характеру саме якраз серед советської молоді. Цілком сміло можна сказати, що частина цих проявів іде на conto підсвідомого опозиційного наставлення до системи большевизму. Це, так сказати б, звихнені шляхи політичної опозиції.

Під дещо іншим аспектом слід розглядати прояви опозиції в національних республіках. Там набирають вони яскраво національної закриси, зокрема коли йдеться про активну частину молоді. Не будемо на цьому місці докладніше обговорювати справи опозиційних настроїв, які останніми роками проявилися в Україні. Вони загально відомі. Це могутній зрив у творчості шестидесятників, це палкий націоналізм Симоненка, це демонстрації студентів у Києві, це врешті арешти серед творчої української молоді, присудження до важких років заслання.

Це, так сказати б, тільки одна сторінка медалі, відблески якої ми бачимо на чужині. По другому боці проходять глибокі процеси визвольно-революційної активізації молоді в Україні. Говорять за це не тільки масивні атаки большевицького пропагандивного апарату на так званий «український буржуазний націоналізм», на ОУН, на славу боротьбу УПА в недавньому минулому, але й різні згадки з нашої батьківщини. Традиції визвольно-національної боротьби не завмерли серед сучасного молодого покоління в Україні. Вони зміцнюються, відроджуються в багатогранних формах і захоплюють щораз то ширші кола молоді. Місце збанкрутованих комуністичних ідей займають вічно живі національні ідеї.

**Українські молоді танцюристи
у Варшаві (Польща)**

В широкій сумівській сім'ї

(Враження з подорожі навруги світу)

О. Коваль
Голова ЦУ СУМ

Мандрівка тількищо розпочалась...

Розворушивши дещо Осередок Окслей, що самотній в Квінсленді тримає високо сумівський прапор, ми з другом Чубатим мусіли попрощати наших милих господарів, бо там на нас чекали нові зустрічі, нові проблеми.

Був Страсний Четвер і на цей день, а радше на вечір, були передбачені відвідини Осередку Нью Кастель. Щоб туди дістатись, треба було летіти літаком до Сідней, а звідтам авто до Нью Кастель. Ніщо дивного, що ми на добру годину спізнились. До того ми не знали, що того ж вечора в Нью Кастель і в тому ж будинку український католицький священник з Сідней відправлятиме страсну Вечірню. Треба було зустріч з Осередком і громадянством обмежити до мінімум; перше ж Бог, а відтак все інше. Ми радо скористали з відправи, хоч довелося пережити дуже неприємні моменти, які знайшли різкий осуд усіх присутніх...

Осередок Нью Кастель належить до великих індустріальних центрів Австралії з усіма труднощами і наслідками, що з цієї позиції випливають. Наша громада, що нараховує кілька сот душ, хоч і зорганізована, терпить від розпорошення на великому просторі, а до того від внутрішніх нескординованих дій та відсутності одного авторитету. Це відбивається також на молодечому відтинку в СУМ і рідній школі. Не зважаючи на всі ці труднощі, Управа Осередку СУМ з виконуючим обов'язки голови Т. Меленевичом, секретарем мгр. Заяцем, виховником О. Бойцуном, реф. Юнацтва Соломкою та горсткою інших активних друзів намагається провадити найкращу сумівську працю. При Осередку існує балетна група під керівництвом пані Ніни Денисенко, сумівський хор під диригентурою п. В. Поважука, діє Батьківський Комітет.

Про всі ці труднощі й ускладнення звітували члени Управи

Осередку на спільному засіданні, що відбулося в гостинному домі сумівських діячів, а моїх старих знайомих Нусі й Осипа Бойцунів. Переглядаю в пам'яті картини з-над Думаю, з-перед 20-ти літ і порівнюю колись юні обличчя моїх близьких сусідів, що тут далеко під чужим небом не затратили зовсім своїх основних черт, а головно спільної нам ідеї. В них дочки і син — юні сумівці — надія батьків і народу. Вони свідомі цього, що своїх дітей не вдасться виховати в національному дусі, не виховавши їхніх ровесників-українців. Тому теж свій вільний час присвячують загальній виховній ділянці.

Пізною ніччю закінчуємо цей небуденний вечір, обміркувавши найважливіші питання існування й дії цього потенційно сильного, а на ділі дещо розхитаного Осередка. Коли б так усі фахові і про-

**VIII. Конгрес СУМ (Американська
Частина) 29. і 30. січня 1960 року.
Велика зала «Українського Дому»
в Торонті, була заповнена делега-
тами і гостями**

відні одиниці розуміли свою відповідальність і «в один гуж тягнули» та діяли в організованих рянках, то діло не так стояло б! А школа...

**«Можна бути австралійським громадянином і належати
до іншої нації!»**

Наступного вечора зустрів нас Відділ ЮСУМ «Одеса» в Волонгонгу, на південь від Сіднею. Булавний М. Олендер, секретар — Оля Зубаль, скарбник — Оля Гаврилів, виховник — Пилип Грін,

впорядник — Лев Пойдинець, це той гурт молодих і старших сумівців, що ведуть працю Відділу.

Зустріч відбувається в Народному Домі, де крім юнацтва зібрані також батьки і громадянство. Несподіванкою для мене була присутність двох визначних місцевих австралійців: містер Д. Пол, президент ліберальної партії на окрузі Іллавара і містер Г. Бокс, місцевий секретар «Гуд Нейбур Кавнсіл» — організації для співпраці з «новоавстралійцями». Їх запрошено до президіяльного стола, а вони попросили перекладача для моєї доповіді. Це завдання взяв на себе секретар КУ д. О. Смолинець і, як виявилось пізніше, з ним бездоганно справився.

В дискусії австралійські гості не були останніми. Д. Пол, висловивши куртуазійне захоплення доповіддю, сказав, що український виховний ідеал і пропонована виховна система могли б зовсім добре придатися для виховання австралійської молоді в загальному. Другий дискусіант, австралієць, висловив признання в сторону українців Волонгону, які серед австралійців втішаються великими симпатіями й пошаною за організованість і працьовитість. Пізніше в розмові у вужчому крузі містер Бокс признався, що треба було довшого часу, щоб себе взаємно зрозуміти. Він навів випадок з італійцями, які обурились на австралійський уряд, що в урядовій статистиці не було зараховано як італійців їхніх дітей, що народились в Австралії. «Так само, — вів співрозмовець, — ми дивилися й на українців і їхніх дітей. Щойно по довшому часі і співжиттю, ми зрозуміли, що можна бути австралійським громадянином і належати до іншої нації».

З інформації Булави Відділу ЮСУМ довідуюсь, що Відділ нараховує 28 членів, включно з сеньорами. Кілька дітей належить до Пласту в Сіднею. Рідна школа начислює всього 11 дітей. Школу веде учителька Іванна Пойдинець. В місцевості живе понад сто українських родин, джерелом прожитку яких є праця в важкій індустрії. Причиною слабої активності громади є, як і деінде, велика розпорошеність, що утруднює також ведення нашого шкільництва.

В дружній, родинній атмосфері, проминув скоро час і треба було залишити цих милих, гостинних, пань і друзів, бажаючи їм витривалости й гарту в їхній важкій, але конечній праці. Кінець

ночі довелося провести в кріпкому сні під дахом затишної і вигідної хати згадуваної вже родини Пойдинців.

Великдень у столиці

До Канбери, федеральної столиці Австралії, вибралися ми автотом. До товариства нам долучилися два молоді, завзяті сумівці — Ігор Гут і О. Смолинець. Кількагодинна дорога давала можливість розглядатись на краєвиди й загосподареність країни.

Спочатку дорога виляса вужем поміж лісами і гірськими пропастями, аж поки не вибігла на розлогу хвилясту височину, де видніли великі модерні господарства, здебільша овечі фарми, як також безконечні евкالیптові ліси. Тут уперше довелося побачити відомі з описів, або фільмів, згарища австралійських лісів, що де-

(Далі на стор. 114)

Прошу зареєструватися!.. — VIII. Конгрес СУМ. Торонто

Мандрівка по Волині

Густою стіною стоїть ліс кучерявих дубів, грабів, кленів чи сосен і здається, кінця-краю йому не буде. Це лісова Волинь, де колись, під захистом непроходимої пущі злилися останки різних родів: племен бужан, дулібів, лютичів, деревлян, лучан і інших, загнаних сюди з півдня татарським лихоліттям в одно українське плем'я волинян, про яке згадують арабські хроніки ще в VI столітті п. Христі.

Тут, серед відвічних борів, збереглися вірування й легенди, переказувані з уст до уст, від покоління до покоління, ще з поганських часів.

Волинь — прастара слов'янська країна — зазнала на своїм довгім віку більше змін і воєн, ніж яка інша українська земля. Бачила вона й міжусобиці князів, за Київської Русі, і напади татар, поляків, литовців, москалів і німців, боротьбу козаків і гайдамаків. Тут була колись УПА, але також банди червоних партизанів переховувались у непрохідних лісах і болотах і їх завзяту боротьбу бачила стара Волинь.

У X. ст. волинські землі входили в склад Київської Держави, а місто Володимир над Лугою було їх центром. Був там княжий город, укріплений валами, яких залишки збереглися ще й досі. Великий Князь Володимир Святий посадив в ньому свого сина Бориса та назвав першим єпископом Стефана Болгарина, який збудував церкву в формі ротонди, як в столиці Болгарії. Потім кн. Мстислав збудував в 1160 р. величавий Успенський собор, у підземеллях якого хоронили князів та єпископів. Ця катедра витримала татарські навали й усі лихоліття, хоч не раз її плундрували й руйнували. Вона дотепер свідчить про могутність і силу віри волиняків.

Не менше старим і славним у давнину є друге волинське місто Луцьке, хоч про нього стара приповідка каже: «А в тому Луцьку все не по людську. Наокіль вода, а в середині біда».

Ще в доісторичних часах був він столичним городом луччан, звався Лучерським. Володимир Великий об'єднав луччан з волиняками.

За Луцьке воювали польський король Болеслав Хробри з київським Великим Князем Ярославом, а також Володимир Мстиславич з Юрієм Долгоруким, бо це було багате торговельне місто. Вже в XII ст. в ньому нараховували 16 церков і 4 монастирі.

Для оборони міста в XII віці збудовано укріплений замок. Він ще й тепер робить велике враження: на високому строві, що його творять ріки Стир і Глушець, височать сиві зубчаті мури й вежі. Від суходолу кам'яним мостом входимо до замку через «воротню» браму, пробиту в

стрункій чотирикутній башті. Башта мала колись зубці, які робили її ще вищою й гарнішою. Ліворуч друга башта, замінена тепер на пожежну вартівню. Третя башта звалась «владичньою», бо її утримували своїм коштом православний владика-єпископ. Увесь замок опоясаний високим, зубчастим, на 7 метрів високим муром.

Колись тут містилися двори: княжий і владичий, соборна церква, казарми для залоги. Тісно було, що й казати, зате безпечно.

На середині дворища стояв невеличкий залізний хрест із написом, що тут похований Любарт, син Гедиміна, Великого Князя Литви, який здобув Луцьке у 1320 р., коли замок був на наказ татарського хана Бурундая зруйнований самим Галицьким князем Данилом. Любарт відбудував замок, обвів його товстим, більше метра, муром, і зробив осідком литовських князів аж до часу Люблинської унії з Польщею (1569 р.).

У січні 1429 р., розказує хроніка, князь Витовт запросив до Луцька вельможних гостей: німецького цісаря Жигмонта і короля польського Ягайла, а з ними наїхала сила великого панства. Для харчування гостей на кухні пекли 700 биків і ялівок, 1400 баранів і до 100 зубрів..., а до того окрім пива і вина 700 бочок меду випили гості...

Минулися часи князів і на замку запанували православні владики Йона Борзобогатий, Кирило Терлецький, що ширив унію з Римом на Волині. Бачили мури Любартового замку й козаків, в 1595 р. був тут Наливайко з Лободою, а за хмельниччини міщани самі відчинили козакам браму.

Після злуки з Польщею, Луцьке стало центром католицизму на Волині. У місті було 8 великих мурованих костелів, величава катедрa в стилі ренесансу з 1616 р. Збудували її єзуїти коштів князів Вишнівцевських, Чортгорійських, Святополк-Четвертинських (всі нащадки старих українських родів, виховані в єзуїтській колегії на поляків). Крім єзуїтського, були в той час у Луцьку ще інші польські монастирі та три грекс-католицькі церкви. Найстарша з них Дмитривська збудована ще в XII ст., св. Якова — у XV ст. і Христо-Воздвиженська у 1617 році. Останню збудовано жертвами братства, до якого належали члени славних волинських родів: Четвертинських, Гулевичів, Пузунів, Підгороденських, Стецьких — їх поховано потім у підземеллях церкви.

Коли в 1795 р. поділили Польщу і Волинь дісталася Росії, всі католицькі монастирі закрито, а будинки їх обернено на тюрми і касарні. Костели передано православним на церкви; старі церкви продали жидам на розбір. Так пропали старовинні пам'ятники української культури. Навіть гробівці, що були під церквами, знищено, а кості вивезено і потоплено в Стирі. В XVI і XVII століттях культурними центрами Волині стали княжі резиденції. В Острозі князь Константин Острозь-

кий оснував друкарню, в якій 1580 р. видруковано першу біблію в слов'янській і грецькій мовах та інші книги. Він там заснував також вищу академію, з якої вийшли потім освічені козацькі старшини, між іншими гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.

Пізніше постали ще друкарні при монастирях в Дермані, Почаєві, Четвертині, Кременці і Луцьку.

Коли їхати з Луцька на південь, між розлогими полями й садами несподівано на обрії вириваються гори. Хоч їх висота не перевищує 400 м., околиці Кременця називають волинською Швейцарією. Старе місто Кременець, знане в історії ще з часів татарських нападів та війни з угорським королем Андрієм, заховалось між горами Черчею та Бони. Коли Волинь дісталась Польщі, король Зигмонт дарував Кременець своєму синові Янушу — віленському єпископу. Він відновив оборонний замок на горі та поставив на мурах 30 гармат, що панували над цілою околицею. Але коли старий король оженився вдруге з італійкою Воною, з роду Сфорців, вона одержала від короля великі маєтки в Польщі й на Україні, а між ними міста Луцьк і Кременець. 38 років господарила Бона в Польщі. Коли по смерті короля Зигмонта повернулась до свого роду, то 26 возів навантажених золотом, сріблом та дорогоцінним посудом, поїхало за нею слідом до Італії. Вона стала найбагатшою жінкою в Європі.

Під опікою королеви Бони Кременець став торговельним середком, місто дістало привілеї й самоуправління. До нього наплило багато чужинців: поляків, жидів, німців, чехів, різних купців та ремісників.

Особливо блистів Кременець у ХІХ столітті. Тоді називали його Волинськими Атенами. У 1819 р. відкрито тут ліцей, для якого закуплено бібліотеку останнього польського короля Станіслава Августа — 1550 томів, що потім збільшилась до 33000 томів. Ліцей мав славу колекцію старовинних монет, ботанічний сад, найкращих професорів. Тут виховувалась польська еліта (між ними Ю. Словацький — славний поет), тут зародилась теж «українська школа» в польській літературі. Але недовго проіснувала ця доба. Після «листопадового повстання» в 1831 р., царським наказом ліцей закрили, бібліотеку перенесено до Київського Університету, а в будинках приміщено духовну семінарію та дівочу єпархіяльну школу. Ю. Словацький пішов на еміграцію і там у тузі писав:

«Де мої гори хорошії, сині,
Де моя Іква долинами пливе
Там попід містом потік грає-рине,
Там, де левади на квіти багаті, в гори біжать, під садочки
під хати...»

З Кременця на захід веде дорога на Почаїв, до найславнішої святині Волинської землі, Почаївської Лаври. Легенда розповідає, що основниками цього монастиря були пустельники, що втекли з Києва від татарського погрому й оселилися в печерах почаївської гори. Тут вони бачили чудо, про яке співають і тепер:

Пасли пастирі овци на горі,
Зобачили Матір Божу на скалі...
На тій скалі стопку знати, де стояла Божа Мати
Там воду беруть, всім вірним дають.

Манастир славився чудами, про які співали лірики по всій Україні, та чудотворною іконою Божої Матері, яку привіз з Царгороду грецький Митрополит Неофіт для пані Гойської Ганни, а вона передала її 1597 р. під опіку монахам, жертвуючи разом з тим ліс, землю і кріпаків для елаштування друкарні в монастирі.

Ігуменом монастиря був в той час О. Йов Залізо. Він розбудував манастир, поставив кам'яну Троїцьку церкву. Про нього співається й тепер в стародавній думі:

Ой зійшла зоря та вечірова
Над Почаевом стала.
Виступало турецьке військо,
Як та темная хмара...

Отець Залізо з келії вийшов,
Слезамі умліває:
Ой рятуй, рятуй, Божая Мати
Монастир загибає.

Ой, як вийшла Божая Мати
Та й на хресті стала,
Кулі вертала, турків вбивала,
Монастир врятувала.

Манастир був не тільки захистом для довколишньої людности, він був також охороною від спольщення, бо монахи зберегли мову й культуру цієї землі. В манастирській друкарні видавались «Богосланики» з піснями й колядками, при монастирі була школа. Від 1713 року манастир належав Отцям Василіянам, які дістали могутнього опікуна графа Миколу Потоцького Каньовського старосту. А сталось це так:

Іхав пан Каньовський битим шляхом серед чистого поля. Раптом коні чогось злякались, понесли й викинули пана й візника. Розлючений граф вихопив пістоля й націлив у візника. А цей звернувся з гарячою молитвою до Почаївської Божої Матері, що її обитель виднілась здалеку. І сталось чудо: тричі ціляв Потоцький і тричі добрий пістоль не давав вистрілу.

Після цього чуда граф Потоцький став добродієм монастиря, прийняв греко-католицький обряд, і на почаївській горі уфундував Успенський

собор. 5 мільйонів золстих (тодішніх) витратив він, не рахуючи праці кріпаків-селян, на будову величавої церкви (подібної до св. Юра у Львові) з каменя, що його довозили з Галичини, та братського корпусу, що з трьох сторін оточують собор. З фронту є тераса з балюстрадою, з якої можна бачити чудовий краєвид на десятки кілометрів: на південь Галичина, там в Підкаменю домініканський католицький кляштор. На схід видно стрімку Божу гору і пасмо Кременецьких гір, на південь стеляться поля й луки близьких сіл; на північ тягнуться довгою смугою чорні ліси, за якими сховалось Берестечко.

Успенський собор будували під керівництвом архітекта К. Кульчицького, що походив із Львова, в стилі ренесансу. Внутрі собор має три нави, дві галерії й гарні мальовила, особливо вартісні для етнографії тим, що зберегли для нас вірний образ побуту XVII і XVIII ст. Малюнки представляють чуда, які сталися на протязі століть силою Почаївської Божої Матері. Сам чудотворний образ Божої Матері підвищений високо над інокностасом і спускається до молячихся під час урочистих свят. Для неписьменних (колись) селян ці малюнки розповідали історію монастиря й країни. На жаль, під час реставрації церкви, за часів російського панування, багато дечого перемалювали. Старі мальовила залишились тільки на колонах і в іконостасі. За часів Отців Василіян були ще статуї кам'яні, які православні перебравши в 1831 р. монастир, винесли до коридору, що веде до печерної церкви. Народ називає ці статуї «великолюдами».

В печерах можна бачити келії перших пустельників і мощі тих ченців, що оснували монастир на почаївській горі.

Тепер під окупацією большевиків заборонено прощі богомольців, розв'язано монастир і закрито всі майстерні іконописання, книгарні, друкарні. З високої дзвіниці не голосять дзвони ні на Успення, ні на Покрову, але Мати Божа Почаївська й даліше розпростирає свій Покров над Волинню.

Недалеко від Почаєва, 50 км. на північ, над Стиром, лежить славне містечко Берестечко. На його полях, що простягаються до річки Пляшевої, в 1651 році козацтво Хмельницького звело зтяжний бій з королівським військом. Ось як описує це історик Д. Дорошенко:

«Зза лісів, від півдня, виступало українське й татарське військо і побачило перед собою вже готовий польський табір, що мав позад себе Берестечко.

Зійшлися на широкому полі до пів мільйона людей. З одного боку польські лицарі в золоченій зброї, в леопардових шкурах, у струсєвих перах, а з другого — козаки в чорних свитах і татари в овчих кожухах. Оттут було пекло! Тільки на такому безмежному про-

сторі міг відбутися в перший день бою кавалерійський поєдинок, в якому взяло участь з обох боків 200 тис. кінних вояків. Козаки розбили тоді й розпорошили польську кавалерію, завдавши королеві й усьому війську немало суму. Якби не зрада хана Іслям-Гірея на третій день бою, то хто знає, що сталось би було потому з Польщею.»

«... Покинуті татарами, без гетьмана, (його потягнув за собою хан у полон), козаки два тижні боронилися від кількох разів дужчого ворога. Коли вже більшу частину війська завзятий Богун встиг вивести вночі через наспіх збудовану греблю, розгромивши корпус Лянц-коронського, що заступив був дорогу, — сталося страшне й несподіване. Хтось гукнув: — «старшина втікає!» І весь табір огорнула паніка. Все, що було в ньому живого, кинулось через греблю, через воду, через болото, збиваючи з ніг і душаючи одне одного. Не помогли заспокоєння Богуна, що гукав з того берега, не помогли умолювання митрополита Коринтського Іоасафа, що хрестом у руці думав зупинити втікачів. Тисячі людей загатили багно й болото, постали мости й греблі з трупа... А ззаду вдарило на табір королівське військо...»

«Мізерна болотяна Плюшева зробилася кладовищем для 30 тисяч наших прадідів. Тоді-то триста молодців не посоромили землі української. На Журралісі, на горбку серед багнистого луга, окопалися вони й билися, як льви; вороги, здивовані їх відвагою, обіцяли їм життя, аби тільки здалися в полон. — Не схотів ніхто: покидали в воду гроші, які з собою мали, обнялися по братерськи, і всі полягли за рідний край, знищивши силу ворогів. Зостався в живих один козак, але й той не схотів піддатися, хоч сам король обіцяв йому життя: вскочив у човен і відбивався доти, доки не впав постріляний і порубаний».

На тій то Журалісі почаївські ченці збудували церкву-пам'ятник, в підземеллях якої зберігалися козацькі кости.

Чи ви вже знаєте ...

... найбільші очі має восьминога. Радіус одного ока цієї морської тварини сягає 40 до 50 см.

... тільки коти й гуси здатні переносити температуру в 100 степенів морозу.

... найстаршу азбуку знайдено при розкопках поблизу сирійського середземноморського порту Латтакія. Азбука складається з 30 букв.

... найменшу армію має карлувата держава Монако. В її складі 2 старшини та 60 вояків.

Нова управа Осередку СУМ у Торонті

У ряді Загальних зборів Осередків СУМ в Канаді, в неділю 6-го березня ц. р. перевів Загальні Збори один із найбільших Осередків СУМ у цілому світі — О.СУМ ім. ген. Р. Шухевича-Чупринки в Торонті.

Загальні збори відкрив дотеперішній голова мгр. І. Бонк. Зборами проводила президія в особах д-р М. Гута — голова, І. Корда і І. Таращук — секретарі та подруга Т. Дубик і дружинник С. Лейбюк — члени. Обширні звіти склали: М. Фіголь — секретар, Д. Курпратий — касир, Б. Гірник — референт дружинників, Я. Фенин (за хворого голову І. Падика) з праці Батьківського Комітету, М. Музичка — орг. Референт Булави, він теж за культ-освітнього референта Я. Космину, який захворів, О. Таращук — спорт. референт, В. Окіпнюк — булавний ЮСУМ та мгр. І. Бонк — голова.

Із звітів ми довідалися про зміст і ширину праці, яку виконали всі органи О. СУМ. Подаємо цікавіші дані:

Осередок СУМ в Торонті начисляє під сучасну пору 1.500 членів. З того юнацтва СУМ — 725, дружинників 100, решта припадає на старших членів.

Юнацтво поділене на молодше і старше. Молодше юнацтво має 380 членів, що оформлені в 19 роях, у тому є 10 роїв юначок і 9 роїв юнаків. Старше юнацтво (345 членів) має 8 роїв юначок і 7 роїв юнаків. Молодше юнацтво зорга-

нізоване в двох куцях — дівочому і хлоп'ячому. Кущевою дівочого куцця є Н. Муциківська. Старше юнацтво організаційно працює у двох куренях і в одному коші. Курінною дівочого куреня була І. Пирожак, а хлоп'ячого Б. Копій. Кошовим в минулому році був друг Кочук.

На протязі звітного року до СУМ вписалось 132 юначок і юнаків, а вибуло 44.

Праця з юнацтвом відбувалась по лінії виховній, організаційній, спортивній і в самодіяльних гуртках. Також юнацтво готовилося до іспитів, внутрішніх імпрез і виступів назовні. Виховні сходи для старшого юнацтва відбувались кожної п'ятниці вечером, а для молодшого — кожної суботи.

Коли взяти до уваги національні святкування та імпрези, то юнацтво СУМ брало участь в таких імпрезах: Свято державности, влаштоване відділом КУК, Свято героїв, Свято весни, Місяць Юного СУМ, Свято УПА і річниця смерті Провідника С. Бандери, Крутянський апель. Наш відділ Юнацтва СУМ виступав на Зустрічі Українців Америки й Канади, на Здвизі СУМ Східньої Канади, на святкуваннях БУК на Ексебишен, на Зеленосвяткових поминках на цвинтарі. Наше Юнацтво відвідало новозорганізований відділ ЮСУМ на Скарборо, взято участь в святкуваннях Ю. СУМ в Ошав, Велланді та в по-

хороні В. Онуфрика — голови О.СУМ в Гамільтоні.

Молодь, що цікавилася спортом, була зорганізована в ланках: а) Ланка стрільня з лука під проводом С. Лейбюка, б) Ланка стрільня з кріса під проводом С. Лейбюка, в) Ланка гокею старшого юнацтва під проводом В. Лейбюка і молодшого юнацтва під проводом Качмарського, г) кошівка ст. юнацтва під проводом Носика, ґ) ланка відбиванки юнаків під проводом І. Таращука, д) відбиванка юначок під проводом І. Таращука та е) ланка шахістів під проводом М. Музички.

Обидві відбиванкові ланки відбули ряд змагань з ланками Пласту, у яких наші юнаки вийшли переможцями, натомість наші юначки виходили слабше. Але наші юначки здобули перше місце в Інтернаціональній лізі. Наші спортовці виступали на Святі весни на «Веселці» в легкоатлетичних змаганнях, брали участь в легкоатле-

тичних змаганнях на Спортовій Олімпіаді Америки й Канади на пластовій фармі в Грэфтоні, де здобули 2 місце.

До цього слід додати, що наше юнацтво таборувало на «Веселці», на «Верховині» та на «Білогорщі» (усіх 655 юначок і юнаків). На цих таборах 45 старших юначок і юнаків сповняли функції виховників та впорядників.

Батьківський Комітет начислює 502 члени. Його очолює І. Падик, в управі є 28 осіб. Батьківський Комітет проробив велику роботу. В минулому році заходом БК відбулося Свячене, Свято весни, Місяць Юного СУМ, впорядковано оселю «Веселка» для таборювання юнацтва, під проводом п. Медведика побудовано на «Веселці» басейн, влаштовано кілька забав і бенкет, приготовано Свят-Вечерю, як також Батьківський Комітет активно допомагав успішно перевести 8-й Світовий Конгрес СУМ. Звіт фінансової референтури ви-

Управа Осередку у попередній каденції

казує 23.025,42 доларів по боці прибутків та 18.746,43 доларів витрат. Управа БК була постійно в тісному зв'язку і співпраці з управою СУМ і тому праця проходила в дружній і гармонії і дала, як бачимо, гарні осяги.

Із звіту референта дружинників ми довідалися, що Підулад дружинників начисляв 45 членів. За еказівками д-ра Б. Стебельського дружинники були поділені на 7 ланок: суспільників, спортових інструкторів, економістів, журналістів і ін. Це нове явище в системі СУМ і тому треба доложити багато зусиль і праці, щоб ми мали такі успіхи, про які ми мріємо.

Голова Осередку мгр. І. Бонк у своєму обширному звіті заторкнув всі проблеми СУМ та подав образ цілої праці всіх органів Осередку СУМ. Слід згадати про існування і успіхи чоловічого хору Осередку СУМ «Прометей», який тепер працює під мистецьким керівництвом мгр. В. Кардаша. Наш хор належить до найкращих хорів і своїми виступами на різних загальнонаціональних українських імпрезах у Торонті та в Судбурах чи в Клівленді здобув ряд високих призначень від знавців музики та приніс не лише славу для СУМ, але для всіх українців добре ім'я і славу.

Другою мистецькою одиницею Осередку СУМ є танцювальний гурток «Верховинці» під керівництвом балетмайстрів п-ва В. і С. Соновичів. Цей гурток їздить арзом із хором «Прометей» і ширить славу про наше танцювальне мистецтво.

Не можна не згадати про дуже активну Жіночу Секцію СУМ. Не має жодної більшої імпрези Осередку

СУМ, в якій наше жіноцтво не брало б активної участі. А вже коли приходять забави чи бенкети, тоді жіноцтво має по уха роботи з приготуванням смачних страв та в обслузі біля столів. Головою Жіночої Секції була пані Дусанівська, яка точно приходила на засідання управи Осередку СУМ та все була в курсі всіх справ діяльності Осередку.

Капеляном Осередку СУМ є о. Я. Венеш, який дбає про морально-релігійне виховання нашої молоді.

На пропозицію Номінаційної Комісії до нових керівних органів СУМ обрано:

Управа Осередку СУМ: мгр. Т. Буйняк — голова та члени: Б. Гірник, М. Фіголь, Я. Вільк, Е. Цибульський, мгр. Т. Волошин, Д. Купратий, М. Струганик, І. Корда, В. Ліщинський, І. Мокан, І. Яріш, Б. Окіпнюк — булавний ЮСУМ, І. Падик — голова Ватківського Комітету, п-ні О. Дусанівська — голова Жіночої Секції.

Контрольна Комісія: П. Микуляк — голова, члени — С. Федунків і М. Медик.

Товариський Суд: мгр. І. Бонк — голова, члени — С. Вільк і К. Юрійчук.

Булава ЮСУМ: В. Окіпнюк — булавний, члени Булави — М. Музичка, І. Фіголь, В. Крушельницький, Я. Фенин, В. Куций, В. Мартинів, В. Коник, М. Гоголь, С. Пелех, Ю. Хомин, В. Довганюк, І. Гонгар, Гладкий, Татарин, мгр. Т. Волошин, С. Лейбюк, Г. Крушельницький, О. Чумак, П. Воробець, п-і Марія Малащук, Б. Служала, М. Стебельська, Н. Муциківська, І. Пирожак, О. Дацків. **І. К.**

Вісімнадцятий Крайовий З'їзд СУМ у Бельгії...

День 3-го квітня 1966. Іде дощ, небо затягнулося хмарами. Але для нас сумівців Звартбергу-Ватерскей, це не є жодною турботою. Бо в нас сьогодні дуже важливий день: в нас відбувається 18-й Крайовий З'їзд Спілки.

Ранком приїздять з цілої Бельгії юнаки й юначки. На Службі Божій стоять між нами дорогі гості з Англії — дд. Ярослав Деремнда і Михайло Гринюк, а також з Централі, з Брюсселю — дд. Омелян Коваль та Григорій Ощипко. З Німеччини завітав до нас д. Володимир Леник. Всі друзі знайомі нам з таборів, про які згадуємо часто на сходах і приватних розмовах.

Після Служби Божої заповів д. Ощипко годину перерви. Місцеві сумівці із Звартбергу і Ватерскей скористали з нагоди й запросили гостей до своїх родин на обід.

В годині 1-ій почалася офіційна частина З'їзду. Друг Коваль, якого вибрано головою Президії, відкриває З'їзд, вітаючи всіх і бажаючи їм успіхів у праці. Наступають відтак усні привіти. Їх багато. Вітали нас дд. Деремнда, Гринюк, Леник та представники місцевих організацій.

Із звіту уступаючого голови КУ д. Ощипка можна було зробити висновок, що хоч ми за два роки зробили багато, але можна було зробити ще більше. Бо нашої молоді в Бельгії багато. Тільки часто треба запитувати: де вона?

В дискусії висловлювалось бажання поширити нашу діяльність

є ділянці спорту. Це в нас занедбанано, хоч ми в Звартбергу вже пробували зорганізувати дружину відбиванки.

До найголовніших завдань З'їзду належав вибір нової Управи. З великою повагою проведено ці вибори. Крайова Управа на слідуочу каденцію виглядає так:

Голова — мгр. Григорій Ощипко, заступник — інж. Іван Левицький, секретар — подр. Оля Коцицька, скарбник — д. Яремкович, референт юнацтва — подр. Лавриненко, свяговий дружинників — д. Качинський.

Заступниками членів Крайової Управи стали ще: подр. Марійка Кость та д. Йосип Перун.

До Контрольної Комісії вибрано: мгр. О. Коваль — голова, д. Хома та подр. Бачинська — члени.

До Товариського Суду: д-р Попович — голова, дд. Дуда та Ковтко — члени.

Нововибрані друзі та представники осередків заявили, що тепер будуть у своїй праці звертати більше уваги на діяльність самодіяльних гуртків.

З'їзд пройшов у дружній атмосфері й напевно принесе користь для всього членства СУМ. Також новоприйняті сумівці могли побачити, що ми не марнуємо свого часу, але займаємося поважними справами.

На закінчення цього, для нас небувалого дня, всі дружньо заспівали «Ще не вмерла Україна».

Оля Галабурда

...і тринадцятий у Франції

Тут відбувся Крайовий З'їзд СУМ у Франції дня 22-го січня ц. р. в Парижі. Його відкрив д. Б. Білогоцький, заявляючи, що наради є правосильні.

Після вислухання звітів та дискусій над ними, З'їзд обрав нові керівні органи СУМ у такому складі: голова — д. Б. Білогоцький, заступник голови — д. Я. Кухарчук, секретарка — подр. Л. Сенткевич, референтка юнацтва —

подр. Н. Шиленко, скарбник — д. Т. Безкоровайний.

Члени Управи: подр. І. Берегова та д. В. Відник. Рівнож постановлено, що членами Крайової Управи є всі голови Осередків СУМ.

До Контрольної Комісії вибрано: голова — д. І. Гриців, подр. М. Фідик та подр. Л. Вітошинська — члени.

(З Обічника КУ у Франції)

«Я тої раси, що шиї не гне»

Під таким моттом відбувся цьогорічний спільний табір двох сумівських Осередків Мельборнського ім. гет. І. Мазепи та Джілонгського ім. Ст. Бандери, у 110-річницю народження і 50-ліття смерті визначного письменника й поета Івана Франка.

Табір проведено в днях від 24. 12. 1965 до 4. 1. 1966, дуже успішно, серед буйної австралійської природи із зеленого бушу, струнких і високих, інколи розложистих евкالیптів¹⁾, під безупинний спів пташат, ранній регіт кукабар²⁾, крики какаду³⁾ і розмови сварливих папуг. Не бракувало там і докучливих мух. Єхидні — у день десь крилися в ямах або заривалися під землею і вилазили під нічку, щоб дечим поласувати. Подобалося їм місце під дровами біля кухні.

Гадюки цього року випроводилися геть із сумівської Оселі, бо побоялися проникливого юнацтва, яке таку погань ліквідує і на патиках носить. Великі ящірки бу-

ли упривілейовані. Їх залишали в спокої. Зате малі мусіли бисто скриватись, щоб не опинитись у якійсь коробці, пляшці чи глечичку. Полювали на них теж і юначки. Старші сумівці-мисливці вгналися за кенгурами⁴⁾ й волабі⁵⁾ продираючися через густий буш (чагарник) за річкою. Були й такі, що з вудочками понад річкою бродили і то не задармо, бо їм гарна рибка попадалась.

Подібних атракцій мав табір багато, бо ось таку то собі наш СУМ набув 134 акрову площу, яка межує з чистою холодною річкою

¹⁾ Евкالیпти — високі дерева, що літом тратять кору (в місяцях грудні-січні); служать добрим будівельним матеріалом і надаються на телеграфічні стовпи.

²⁾ і ³⁾ — австралійські птахи, яких ніде на інших континентах не можна зустріти.

⁴⁾ ⁵⁾ — кенгуру і споріднені з ними волабі, — це звірята, що живуть лише в Австралії. (Див. образок на стор. 98).

Акероном. Сама Оселя під цю пору, за неповних три роки, є досить добре загосподарована. Вона має вигідну кухню, у сусідстві величезну забетоновану залю залізної конструкції, на горбочку — будиночок першої допомоги з трьох кімнат, на стовпах — великий збірник на воду та гарну площу для спортивних зайнять і вправ.

У сумівській Оселі відбулися вже три табори, включно з ювілейним. Цьогорічний табір носив назву «Беркут». Він поділявся на два окремі підтабори з самостійними командами й булавами: Табір Юначок — «Украдене щастя», та Табір Юнаків — «Великий шум».

Усі головні турботи: влаштування табору, його забезпечення їжею

й лікарською опікою, випosaження спортової площі в різне приладдя тощо належали до Головної Команди, яку покликали Управи згаданих Осередків. У її склад входили: Ф. Веприк — голова й командант, д-р Б. Умриш — таборовий лікар, Юлія Олійник — медсестра і головний виховник, ст. юначка Оріся Кисляк — писар, Сл. Куцаб — фінансовий, М. Юрчак — оборозний, Д. Василів — інтедант і Р. Занько — фізкультурник. Це була дуже зіграна, працююва, ввічлива й приязна Команда, яка не жаліла часу й рук, щоб у таборі було все в якнайкращому порядку. Сміливо можна сказати, що друзі з Головної Команди вив'язалися дуже добре із своїх завдань. Усі вони

Члени Команд табору «Беркут» (24. 12. 65 — 4. 1. 66)

досвідчені таборовики. Друг Веприк, голова Джілонгського Осередку СУМ, вже вдруге комендантом табору на тій самій Оселі. Він виконуючи різні функції в таборових командах, вельми обізнаний з тонкостями таборового життя. Сам він спокійної і розважливої вдачі, завжди усміхнений, тішився загальною симпатією молоді.

Другою важливою особою в таборі була добра виховниця та педагог подр. Юлія Олійник. Працюючи справно в Першій Допомозі як медсестра усі вільні хвилини присвятила молоді під час гурток на патріотичні й виховні теми, готуючи поза тим Франківське свято на закінчення табору. До неї часто прибігала молодь за порадою у справі програми на вечірню ватру.

По таборі швиденько бігав д. Роман Занько або «Ромцьо Золотовустий» — чимало галасливий, але зате добросердечний спортовий другяка. Любило його юнацтво, але за сваволу боялося попасти під його дресуру. В часі прогулянок сумівства він навіть добре пильнував табору не з абияким ціпком, але суковитим. В тому часі він мав ще й подібних піддрянських компаньонів, Петра Демкова й Головуюка з-поза таборового «гуляйполя», де таборують батьки. В теперішньому часі поширеного виндальства і хуліганства серед молоді країни нашого поселення не шкодить мати при собі добрий дрючок. Ось такої нічки навпроти табору юначок було запаркувало авто, повне молодих хуліганів. Та понюхавши письмо носом, скоро змились, лиш дим і порох за ними закурился.

«Сусіди» таборовиків за обідом

Щодо постачання, то ніхто, мабуть, не буде жалітися на друга Дмитра Василіва. Усячини в кухні і кантині було подостатком.

Тихий та лагідний друг М. Юрчак, виконував функцію обозного, доложив чимало рук, щоб площа утішалася чистотою.

Час від часу з'являвся в таборі д-р Богдан Умриш у санітарних справах та першої допомоги, але знаходив усе в порядку.

Також члени команди ст. юначка Оріся Кисляк і подр. Сл. Куцаб, перша як писар, а друга у фінансових справах табору, вив'язувались похвально зі своїх завдань.

Табір юначок «Украдене щастя» мав свою команду: подр. А. Клим — комендантка, подр. М. Петрус — заступник і писар, ст. юначка З. Ярка — бунчужна, ст. юначка Л. Роман — кущева, ст. юначка Г. Данко — курінна, ст. юн. І. Яремчук — обозна, подр. Г. Соловій — фізкультурник. Виховницями були подр. Г. Гуменна і Христя Яремчук.

Завдяки оцим сумівкам табір виглядав чистенько і чепурненько.

Вони доказали, що, без втручання старших, вміли взірцево повести табором. У них був порядок і дисципліна та при цьому незвичайна дружність. Ще кілька років тому ми бачили їх маленькими, що ледве потрапили ставати в ряд. Сьогодні це завзяті сумівки, захоплені сумівською ідеєю.

Одиною Тасманською сумівкою в таборі була подр. Галина Соловій, молода вчителька, яка своєю поведінкою, товариськістю, життєрадістю та рідною піснею полонила серця не тільки сумівства, але й батьків. Вона була теж добрим фізкультурником. Перед її вчасним від'їздом усі таборовики щиросеречно її прощали, обіцяючи zorganizувати в наступному році мандрівний табір по Тасманії.

Табір Юнаків «Великий шум» підібрав собі дуже влучну назву, бо був дійсно шумкий. Його Команда складалась: Д. Моравський — комендант, В. Альфавицький — заступник і бунчужний, В. Орфінний — писар, Ігор Івасів — обозний, П. Федор — курінний, Г. Лотоцький — кущевий, два фізкультурники: Б. Сорока і Й. Точинський та три виховники: Ф. Веприк, Д. Моравський і В. Альфавицький.

Головна Команда не мішалася безпосередньо у ведення Підтаборів, хіба тільки переводила спільні наради, заслухуючи звітів і цікавих думок. У цьому саме лежав успіх табору. Спокій, культурна поведінка, перестерігання мови тощо, все те виходило від самої молоді. Як кажуть очевидці: подібного чогось ще досі в таборах не бувало.

Зранку аж до вечора, в часі та-

борування, в кухні працювали та пражилися при кітлах матері й батьки: Ліза Бугрин' — господиня, Ольга Кочержук, Мужик, Петро Княгницький з дружиною, Березнюк і таборовий «вуйко» Підлиснюк — помічники. Харч був добрий і багатий. В сумівських таборах буває так, що ніхто не сміє бути голодним. Бери їжі скільки хочеш, але не смій її марнувати, як ти не голодний. Це теж слід вчислити до певних виховних моментів. Якщо колись у перших таборах на початку їжа валялася під кожним деревом, і над нею роїлися влізливі австралійські мухи, то цього тепер немає. Молодь заходить до великої залі і при довгих столах споживає свою їжу, радісно гуторячи й жартуючи. А щоб зала була вигідна та мала чистеньку долівку, то батьки: М. Дацьків (бос), С. Кулик, М. Климо. Д. Бабійчук (гладільник) її гарненько забетонували.

З боку кухні працювала кантина. Справно обслуговував її д. Петро Дідик. Попередніх років цю та іншу таборову працю радо виконував дуже совісно Василь Прокопів, але його вже немає в живих. Помер несподівано, впавши на подвір'ї одної холодної ночі. Не було нікого, щоб порятувати. Причиною була недуга, яку він скривав перед друзями. І так не стало доброго друга, працівника й вельчака.

Кожного року щось робить в таборі д. Теодор Колісник: фільтує, помагає влаштувати табір та працює в кухні. Так було й цим разом.

Тому, що усе сумівське братство й жіноцтво працюють даром, без

пайменшої вигоди, не люблять дармоїдів і хвальків, які приходять гав ловити. Таким теж немає місця на «Гуляйполі» поміж батьками й приятелями СУМ-у. В цьому році батьків перенесли на «Гуляйполе», бо «Запоріжжя» призначили для відвідувачів табору. Цим разом їх багато приїздило, а навіть з інших стейтів. Між ними бачили ми молоденьку сумівську пару друзів Христю й Ігора Місько, колишніх мельборнців, а тепер активних сумівців у Канбері.

Преосв. еп. Кир Іван Прашко, повернувшись із Риму, забезпечив табори духовною опікою, відправляючи 1. 1. 1966 р. Молебен для цілого табору. Молодь привітала Владика при таборовій брамі, згідно з українським звичаєм хлібом і сіллю. Того самого дня відвідав табір голова СУОА інж. М. Болюх, а кілька днів перед тим А. Глуханич, голова УГВ. Безпосередньо в неділю Владика відправив Архирейську Службу Богу для всіх учасників табору.

На початку табору священик о. Мигаль відправив Молебень та в неділю Службу Богу із сповіддю. Це було 26 12. 1965. Тоді саме відбулося врочисте відкриття табору. Голова Осередку д. Ю. Венгльовський перевів присягу і зложення приречень.

Делегація 12 юнаків і юначок, на чолі з головою Мельбурнського Осередку і коменданта табору, зложили візиту Вишкільному Пластовому Таборові в околиці Ворбуто-ну, на що вони відповіли сердечною ревізією, очолену визначними пластунами, як головою КПС інж. Ю. Семковим, інж. Р. Савчаком і старщинами Мельборнської

Австралійські тубильці

Пластової Станиці.

Сумівська молодь незвичайно любить мандрувати дикими околицями, продиратися навпростець через непрохідний буш, де ще не була людська нога. Тож і цей раз влаштовувано чудові прогулянки. Хоч у декого ноги не абияк боліли, хоч подряпався дехто в кущах або порізався на гострій траві, ніхто не нарікав.

Таборові розваги — це сумівські вогні — один загальний, влаштований силами усього табору, другий юначок і третій до-чотирнадцять літніх юнаків із скечами й піснями; спорт, ігри, передусім відбиванка та пінг-понг під майстерним веденням д. Р. Занька; короткі вечірки з забавами при музиці для старшого юнацтва (д. Богдан Красуляк — капель-майстер); народні танці під керівництвом д. І. Лазурка, давали юнацтву велике задоволення та були захопотою до виконання всіх інших таборових зайнять.

На жаль, Головна Команда була змушена заборонити наказом на спільному апелі дальше перебування в таборі д. Миколі Цькуєві

за постійне порушення таборового порядку й правил співжиття, псування юнацтва шкідливими виступами проти Команд і зухвале відношення до старших.

Інколи з'являвся в таборі сумівський кольпортер д. Ярослав Кутний із «Крилатими» і «Авангардом» та іншими книжечками, захожуючи всіх кругом до купна й передплати.

У неділю 2 1. 1966 відбулося ще по Архирейській Службі Божій та смачному обіді таборове свято в честь Івана Франка. В таборовій залі запрошено на почесні місця Прессв. Владика І. Прашка, проф. В. Олійника — почесного члена СУМ-у, членів Крайової Управи та Сумкора інж. Я. Булку, який спеціально приїхав з Тасманії. За ними засіло на лавках усе сумівство, батьки й численні гості. Свято відкрив вступним словом д. П. Сорока, член КУ СУМ. Друг Ф. Веприк, комендант табору виголосив коротеньку, але змістовну доповідь про життя і творчість І. Франка, а молодь виконала решту програми, яку кожний виконував так, як потрапив свою точку вивчити за короткий час у вільних хвилинах від таборових зайнять: дехто рецитовав або читав, інші виголошували вірші на пам'ять. Все йшло плавно, без зупинок і робило приємне враження на глядача. Особливо гарними були спільні рецитації творів Івана Франка та інсценізація 1-ої пісні з «Лиса Микити», і так: Д. Моравський (має закінчену театральну студію) дуже гарно рецитовав «Пролог» із Мойсея, у рецитації «Каменярі» брали участь три юначки та стільки юнаків, між

якими визначилися Оля Демків, Данко, Г. Соколовська і буйний Попович із Валларату. Дуже багато оплесків за гарну деклямацію зібрала юначка Березнюк. Не злий був виступ писаря В. Орфінія, Зосі Ярки в «Беркуті», юначки Занько із «Словом рідним». Юначки дуже гарно проспівали низку українських пісень, а молодша сестричка курінної Данко відважно та дуже вдало проспівала «Сонце заходить». На закінчення програми танцюристи подр. Лазурка чудово відтанцювала аркана і козачка при музичному супроводі таборової оркестри д. Б. Красуляка.

Після свята на спортовій площі відбулися змагання між таборовим «Беркутом» та «Тризубом», спортою дружиною юніонів, які прибули до сумівців у гості. Як тільки обі дружини найшлися на площі, відразу стали суперниками, бо змагалися за престиж. В гостях добре, а в дома краще, тому господарі стали переможцями, з чого таборовики мали велику радість.

У таборі всяких змагань було більше та до найважливіших належав турнір столової сітківки (пінг-понг) за першість табору, куди вторгнувся своєю особою «на старість не радість» і сам інструктор д. Р. Занько, здобувши на 16 змагунів 3-тє місце. Перше місце здобув юнак Шарак, друге — С. Костів.

На кінець треба ще згадати, що батьки з Ніддрів є промотором розбудови сумівської Оселі. Завдяки їм стоїть там гарний, залізної контрукції, будинок. Тепер беруться за велику спортову площу над рікою. Вздовж спортової площі будуть ще очищені береги річки, але

до цієї праці треба буде запрягти більшу кількість охочих, бо наразі весь її тягар спочиває на 4-ох особах: М. Демків, Р. Занько, М. Ду-ма, М. Юрчак.

Усіх учасників, із переходовими, в таборі було 140 юнаків і юначок та старших сумівців, не вчисляючи допоміжного «Гуляйполя».

Сумкор з Австралії

Мої враження з табору

Сумівка-учителька з Гобарт, Тасманія, пише до Сумкора

Табір був дуже успішний. Повертаючись до дому, не можу наговоритись про нього, мабуть, не перестану. Дуже багато посторонніх людей і сусіди слухають із зацікавленням мого оповідання про чудовий сумівський табір у Вікторії та життя в ньому.

З хвилиною мого приїзду, вже від першого дня, я була під опікою друзів сумівців, які навіть приїхали по мене на лєтовище.

Відлітаючи з Гобарту я чулася якось не по-своєму, наче по-чужому, бо мало кого знала з мельборнських сумівців, а тепер, коли повернулася додому, вже маю багато знайомих друзів та приятелів.

Не находжу слів подяки й признання старшим і молодшим подругам й друзям за щирю допомогу, сердечність, товариськість та прихильність, якими вони мене оточили.

У таборі юначок «Украдене щастя» мені приділили функцію фізкультурника й вчителя співу.

Продовж кількох років мого учителювання в Гобарті я мала нагоду пізнати багато дітей, але ніяк вони не можуть дорівнювати тим українським юначкам, яких я стрінула тут в таборі. Через весь час ведення руханки й спорту та навчання співу вони виявили

стільки уваги, послуху й співдіяння, що кращих і бажати не можна. Того роду дружність, обов'язковість і невимушена дисципліна та українська сердечність і щирість незвичайно зворушують та додають охоти працювати для нашої спільноти.

Табір був дуже добре організований. Усі були задоволені. Наші діти були дуже щасливі, що могли так гарно, весело й по-рідному провести частину своїх вакацій.

З признанням хочу висловитися про батьків, які оточили табір старанною опікою та безупинною допомогою.

Мені здавалося, що я проживаю не на далекій чужині, але наче заїхала в свою рідну Україну. Незвичайно приємно мені було чути весь час українську розговірну мову серед молоді, бо в Гобарті я не маю аж такої нагоди проживати в такому щирому українському середовищі з таким рідним духом.

Я думаю, що такий табір є найкращим засобом затримати українське життя й звичаї на чужині.

Я мусіла скоріше опустити табір та повернутися до Гобарту. Це прийшлося мені дуже важко. З жалем я покидала місце спільно прожитих найкращих хвилин у

моему житті. Та моя журба з радстю обнялася. Мої сердечні подруги й друзі зробили мені таке тепле й щире прощання та ще й на спомин подарунок дали, чого не забуду як довго житиму.

У моему захопленні я могла б ще більше хвалити та боюся, щоб хтось не подумав, що це перебільшення, але думаю, що зрозумієте мою радість і повірите в щирість моїх слів. Я дійсно чуюся дуже щаслива й задоволена, що мала

нагоду брати участь в таборі та пізнати сумівок та сумівців з Мельборну й Джіллонгу та з ними прввести так чудово час.

Остається мені зложити сердечну подяку організаторам табору та всім сумівцям мої найщиріші побажання.

Із сумівським привітом:

Честь України — Готов Боронити!

Гобарт, лютий 1966.

Галина Соловій

Сумівці вшанували пам'ять Симона Петлюри

Перед приїздом сумівців із країн західної Європи до Парижу, кипіла в нашому паризькому Осередку робота. На Зелені Свята дуже важко було знайти порожні готелі, бо туристи надовго перед цими святами позамовляли кімнати. Все ж таки на п'ятницю 27. 5. ц. р. усе було підготоване й врешті прийшов момент заповіджених приїздів. Кілька сумівців чекали на автобус, що мав приїхати з Англії, під церкву св. Володимира в Парижі. Яке ж було наше розчарування, коли ми дізналися, що в наслідок страйку, автобус затримали в порті, так що економічні й політичні проблеми інших країн пошкодили й нашим плянам. Годі, треба чекати до завтра! У суботу мали ми вийти на станцію та зустріти сумівців із Німеччини. На наше щастя тим разом жодних несподіванок не було й ми відразу порозвозили друзів по знайдених приміщеннях. Кожний з них одначе горів бажанням побачити, і то зараз, хоч трішки цього славного Парижу, бо вже пів до п'ятої бу-

ла збірка під церквою.

Про нашу нетерпеливість, з якою ми ждали на автобуси з Англії й Бельгії, годі описати. Може на решті їх пустять! — мучила нас думка. Одначе «Бельгії» далі не було; також чекали ми ще на один автобус з Німеччини. Не дивлячися на це, ми мусли держатися програми і апель, на жаль, відбувся без них.

Для чужинців, сумівський апель мусів бути цікавим явищем. Ряди юнацтва в одностроях вислухали звіт д. М. Гринюка і промову д. О. Коваля. Дальше відчитано резолюції й спільно відспівали український національний гімн.

Друга частина апелю була містецька. Треба завважити, що кожний Осередок СУМ репрезентували переважно дівчата, а не хлопці, які, мабуть, «ґалянтно» відступили цю функцію юначкам.

Нічліг напевно пригадав багатьом сумівцям табір: для частини були приготовані окремі шатра над берегом річки Марни, недалеко Парижу. Деякі нарікали на холод,

інші були задоволені таким оригінальним нічлігом. Може й тому, що поблизу був славний «булінг»...

Давно вже наша українська церква на вулиці Сен Жермен не бачила стільки вірних, а зокрема ж стільки молоді? Після Богослуження, сонце прекрасно ogrівало Париж, і під церквою, біля автобусів, а навіть на вулиці, молодь щасливо щебетала. Старші ж знаходила своїх знайомих, яких не бачили себе вже двадцять років. Позліталася тут сумівська родина чи не з цілої Європи: Англії, Німеччини, Бельгії, Франції. Деякі з них вже знали з сумівських таборів, зі знімок, інші познайомилися ось тут в Парижі, так що ці хвилини напевно залишаться в усіх на довго у пам'яті.

На обід усі розійшлися групами, а в 3-ій годині мали зібратися біля цвинтаря, щоб спільно вислухати Панахиду по сл. пам. С. Петлюри.

Одноголосно всі признали, що ця частина святкувань була найгарніша й найзворушливіша. Сумівці тут сповняли дуже почесну службу. Вони під керівництвом д. Грицюка тримали порядок, щоб колони українського громадянства мали змогу перейти попри могилу поляглого героя й віддавали поклін великому синові України. Отці обидвох українських церков відправили Панахиди. До Панахид гарно співали хори. Тридцять два прапори лопотіли понад голови масово зібраних людей і не одному потекли сльози, як пролунала найсумніша з пісень: «Вічная Пам'ять». Усі з пошаною схиляли голови, а поліція в цивілі й численні чужинці, дивувалися тому небувалому образу. Вони напевно

запитували себе, хто це може спочивати в цій могилі, біля якої зібралось сотні молоді й така велика маса українського громадянства.

Зараз після Панахиди, в залі Гаво, відбулася святочна Академія присвячена пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри.

На цьому і закінчилася програма святкувань. Пізніше старші ще зібралися на гутірку й закуску в залі бельгійських Комбатантів, а молодь розбіглася групами, щоб оглянути місто Париж. Після цього всі розійшлися на відпочинок, щоб набрати сил до завтрішнього від'їзду. Тяжко було розлучатись, бо ніхто не хотів покидати так рідко бачених друзів. Думаю, що висловлюю думку усіх: ми хотіли б частіше бачитися, не тільки при поважних і сумних святкуваннях, але також з нагоди цікавих курсів, прогульок чи розваг. Я чула навіть думку, щоб влаштувати сумівський табір для усієї молоді з Європи. Я особисто цю ідею підтримую як дуже корисну. Маймо надію, що колись ця наша мрія сповниться.

Хоч як ми стараємося все зробити якнайкраще, проте не все нам вдається і дехто може буде незадоволений. В одному хочу всіх запевнити: Осередок СУМ в Парижі, з допомогою старших, зробив усе можливе, щоб ця маніфестація удалася. Ми свідомі того, що недотягнень було багато, до них просимо мати виrozumіння, бо добросі волі нам не бракувало. Тепер ждемо тільки на наступну нагоду зустрітись всім разом, і провести гарний час укупі.

Лариса Вітошинська

Виключно для Подруг

Дорогі Подруги!

Слово, моя ти єдина зброе
Ми не повинні загинути обоє!..

«Авангард» — це журнал для старшої молоді, дружинників СУМ-у. В ньому багато цікавих, загальних тем, як для старших юнаків, так і для старших юначок. Але досі там ще чогось бракувало: Нашої сторінки!

З великою приємністю повідомляю всіх подруг про здійснення нашої мрії, а саме, що редакція «Авангарду» погодилась відпустити нам у журналі місце, щоб ми, дорогі подруги, могли собі поговорити на папері, про виключно наші справи, писали, дискутували і т. п. на теми, які відносяться виключно до подруг-сумівок.

Цілий світ (мужеський) судить жінок як «цебетюшок», як тих, що найбільше говорять. Те, що вони часто говорять годинами-днями, не важне, корисне говорення ніколи не шкодить. Отож покажім, що ми про дурниці не говоримо — зробімо нашу сторінку культурною та цікавою, щоб вона захоплювала всіх дружинниць.

Будемо поміщувати багато цікавих дописів, дискусій, добрі поради, інтерв'ю та взагалі, якнайбільше цікавого матеріалу.

Тому, що багато думок є краще як одна, звертаюся до всіх старших юначок і подруг дружинниць, щоб написали свої завваги, поради тощо для нашої сторінки. Здобувши її, закріпим її та покажім нашим друзям, що ми децю кращі від них; щоб вони не судили нас, мовляв, ми нічого самі не вдіємо, бо нічого не знаємо.

Все листування просимо слати на адресу «Авангарду» з допискою: «Виключно для подруг».

Редакторка «Виключно для подруг»
Марія Гавришко

Гарна постава — перша прикмета краси!

Хто з нас не хоче бути гарною?! Краса дає самопевність і задоволення. Краса духа і тіла. А для краси тіла необхідно є мати гарну будову і добру поставу. Довге сидження в школі, чи в бюро не дає добрих умов для плекання гарної будови та постави. Тому, хто хоче дбати за красу, повинен щоденно робити гімнастичні вправи.

Тут хочемо подати Вам деякі вправи, які можна щоденно повторювати, а для яких не треба дорогих приладів, ані гімнастичної залі. Вам потрібно взяти лише ручну торбинку, яку наповніть книжками, чи скриптами. Рисунки для вправ на сторінці 107, а тут короткий опис:

ВПРАВА 1: Ручну торбинку підняти, тримаючи обидвома руками, якнайвище вгору, випрямивши при тому руки. В такій позі схилитися і, досягнувши стола, залишити торбинку на ньому, продовжуючи свій рух донизу звільненими від торбинки руками. Цю вправу для мускулів повторити 10 разів. Підносячи торбинку вгору, глибоко вдихати повітря, а згинаючись його видихати. При всіх вправах ноги мають бути випрямлені. Не згинати їх в колінах.

ВПРАВА 2: Цю вправу для осягнення гнучкості в ногах і бедрах робимо в стоячій поставі: викидаємо раз праву, раз ліву ноги вперед, передаючи при цьому торбинку, попід викинуту ногу, з одної руки в другу.

ВПРАВА 3: М'язи рук заправляємо викиданням правої руки з торбинкою вперед і взад. Викинувши руку з торбинкою вперед, передаємо вперед, передаємо її в ліву руку і повторюємо цей самий рух кілька разів.

ВПРАВА 4: Для цієї вправи треба сісти на підлогу і поставити торбинку біля стіп випрямлених ніг. У півлежачій позі переносимо відтак понад торбинкою в один і другий бік випрямлені і стягнуті обидві ноги 10 разів. Це вправа для гнучкості мускулів живота.

ВПРАВА 5: Рисунок показує Вам, як треба держати торбинку і як з випрямленими руками похилитися в обидва боки, щоб Ваша талія була гнучка і струнка.

ВПРАВА 6: Поставити торбинку позад себе на підлозі. Перехиляючися легко взад, беремо торбинку лівою рукою і широким розмахом підносимо вгору та передавши в праву руку кладемо її знову на землю. Повторювати це десять разів.

ВПРАВА 7: Взявши торбинку обидвома руками, як у вправі 1-ій, підносимо її вгору, а відтак похилиємося і викидаємо її взад поміж ногами.

ВПРАВА 8: В сидячій позі підносимо випрямленою ногою (або обидвома) торбинку вгору і кладемо назад на місце. Цю вправу можна робити часто при кожній нагоді. Але не радимо вправляти в школі, бо можна попектися, якщо завважить учитель.

Дещо про моду

Багато із старшого покоління нарікають на нас, подруг, коли ми стараємося додержати найновіщу моду. Часто воно буває через те, що ми не вмієм додержати всіх приписів при їх ношенню. Тому, що в теперішньому часі є великий вибір, нам дуже легко помилитись. Головний закон полягає в тому, щоб носити таку одягу, яка свobodно лежить та добре виглядає. Краска нашої одяжі мусить бути підходяща до кольору нашого тіла та волосся. Тайна модерної жінки — це бути порядно та індивідуально вдягнена.

● Короткі спідниці:

Коли наша приятелька зачаровує всіх своєю коротенькою ясно-зеленою спідницею, не означає, що ми так само будемо зачаровувати, коли її одягнемо. Короткі спідниці можуть носити ті, що мають гарні, довгі ноги. Якщо їх не маєте, не носіть взагалі короткої спідниці, бо Вам не буде пасувати, (якщо маєте куці, грубі ноги, моліться, щоб цей стиль скоро змінився). Ті, що носять короткі спідниці, не носіть їх занадто високо над колінами, бо це не гарно, і носіть у тому випадку панчохи, що натягаються мов штани, тоді будете запевнені, що не буде видно «вершків» Ваших панчіх.

Подруги з Торонта рецитують на Крутянському апелі 30. 1. 1966.
Зправа стоїть голова ЦУ О. Коваль

● *Величаві кульчики:*

Масивні кольорові кульчики, плястикового виробу є дуже в моді. Але вони гарно виглядають лиш на тих, які мають довгу шию. Довгі звисаючі кульчики найкраще виглядають, коли волосся зачесане цілком до гори, або поза вухами.

● *Штучне опалення:*

Так, як вузенькі плащі, ношені неструнками дівчатами, дають вигляд стрункості, як штани, на долині ширші, ніж вгорі, роблять вигляд довгих ніг, як проста суконка захоче «непотрібне сало», так само популярним (на списку «фасонових хитрощів») стало штучне опалення. Завдяки різних винаходів, вже не потрібно мучитись годинами на сонці або під лампою, щоб стати запаленим. Той сам бронз можна дістати у плящині, що сповняє ту саму функцію, що і натуральне опалення, (якщо йдеться про атракцію). Головне є те, щоб купити добрий плин, який скоро не змивається та не переходить на одягу. Не жалуйте його, коли себе намазуєте. На смаруйте себе добре й рівно, щоб не залишити плям.

● *Що далі?*

Експерименти моди передказують, що так звані «травзер-костюми» (штани і блуза з однакового матеріялу) стануть щоденною одягею, тобто вдома, у місті, в бюрі, а навіть будуть вечірною одягею.

Хробаки та слони

Я не знаю, в якому університеті наступна пригода сталась, але суть лежить у цьому, що вона дійсна. На даному університеті зоологію викладав старенький, добродушний професор. Студенти його любили й шанували.

Коли наспів час іспитів, вони не переживали найменшого страху, довідавшись, що іспитувати буде цей же професор. Всі ж знали, що він мав улюблену тему — хробаки — і тому солідно вивчали матеріял про хробаків. Не було ще випадку, щоб хтось перепав, коли іспитував старенький професор.

Та одного разу сталось щось цілком несподіване. Настав день іспитів, професор почав іспитувати. Зсунувши окуляри на ніс, сприятливо поглядаючи на свого першого кандидата, сказав:

— Отже, прошу мені розпсвісти, що ви знаєте про м'якотілі сотворіння?

Експльозивна бомба не могла б так вразити кандидата, як це цілком несподіване запитання. Студент, який першорядно вивчив на пам'ять реферат про хробаків, витріщив очі на професора та з усією силою почав думати. Вкінці почав, заїкаючись, відповідати:

— М'якотілі, звані також молюски, є групою сотворінь, яких мож-

на зачислити до кляси хробаків. Хробаки поділяються на шість категорій: пласкі, перстинясті... — і так зійшов на тему хробаків.

Професор піджмурився, моргнув кілька разів очима, але нічого не сказав — студент іспит здав.

Увійшов наступний кандидат. Професор знову заскочив своїм питанням:

— Що ви знаєте про слонів?

Про грубошкірих звірят він не знав майже нічого. А тому, що йому здавалось, немов професор був в дуже добрім гуморі, почав відповідати дещо байдуже:

— Слони належать до ссавців. Слона можна легко пізнати по його величавім хоботі. Форма хобота зображує хробака, а хробаків можна поділити на шість категорій: пласкі... — і так дальше поплила розповідь про хробаків. Але студент перерахувався. Професор вже більше не моргав очима, а записав: дуже погано!

Подала *М. Гавришко*

Чи ви вже знаєте, що...

...найбільший астрономічний годинник умонтовано в вежу собору міста Мессіна. Він має 60 автоматичних пристроїв, які керують різними фігурами й показують дні тижня, години, пори року, стан місяця та кожночасний вигляд зоряного неба.

...ідеально вишліфована більярдна куля більше шорстка, ніж поверхня землі. Якщо збільшити її до розмірів земної кулі, то поверхня виявила б більше нерівною, ніж земля.

...єдиною освоєною людьми комахою є бджола.

...всередині кожної клітини головки цибулі тиск води перевищує 24 атмосфери. Більшість парових котлів вилетіли б у повітря, якщо б у них пробували палячі осягнути такий тиск.

...візантійський імператор не смів, за двірськими приписами, ставити під документи свій підпис за одним разом. Він спершу підписував половину імени, а через добу закінчував підпис.

...у XV столітті професором астрономії та медицини в Больоньї був український учений Юрій Котермак. У 1481 році він навіть очолював цей найстарший в Європі університет. У 1483 році там була видана його книга з астрономії, якою користався між іншим також Микола Копернік. З Больоньї переїхав пізніше Юрій Котермак, або як його ще звали, Юрій Дрогобич з Русі, на університет у Кракові, де викладав на медичному факультеті. Юрій Котермак народився в Дрогобичі.

Образ Росії

Цей уривок з більшої статті «До проблеми більшевизму», взятий нами з книги одного з найбільших наших сучасників — поетів та публіцистів Євгена Маланюка, що вийшла цього року друком у видавництві «Гомін України» (Торонто, Канада). Це цінне видання має назву: «Книга спостережень». Частина статей, поміщених у книзі, написана між двома світовими війнами; інші вийшли з-під пера автора в останніх роках. Всі вони є доброю лектурою для тих молодих читачів, що вміють, або хочуть навчитися думати, як також хочуть вивчати сучасні проблеми на прикладах минулого. Замовляти книжку можна через наше Видавництво, або безпосередньо в «Гомоні України».

І в науці, і в літературі, і в політиці, і просто в уявленні Заходу склався раз на завжди певний образ «Росії», що жив, сугерував і гіпнолізував, як гіпнотизує — інерційно — донині. Боротися з тим ірраціональним уявленням літературно-раціональними засобами дуже трудно. Радикально той образ може перебороти лише безпосередня з «Росією» знайомість, а науку того безпосереднього знайомства аж надто дошкульно одержують нині німці, чехи й словаки, а поновний курс тієї науки мають поляки і, почасти, болгари з румунами та мадярами. Кошти такої «науки», розуміється, неспівмірно великі...

Знаємо з власного досвіду, що західно-європейський інтелектуаліст (часто економіст, чи історик), почувши, що, наприклад, московське селянство не знало права власности, робить із здивування великі очі й лагідно старається вам вяснити, що то, може, у вас промовляє ваше національне почуття, «цілком зрозуміла», мовляв, «нехіль до москалів» і таке інше. Такому західно-європейцеві незанимаючими і фантастичними залишаються ті, наприклад, цілком реальні границі культур, часто атиномічних, що перетинають терени свівнерії. Що для нього минуле Кавказу? Руїни блискучої мусульманської культури Туркестану? Античні пам'ятки Чорномор'я? З цілої нашої історії він знає хіба до тла зромантизованого Мазепу, та й то не від Вольтера навіть, а від Байрона, Ліста й (маляра) Антона Вернета. А в уяві навіть найтонших представників Заходу, як поет Р. М. Рільке, істотної різниці немає поміж катедрою св. Софії в Києві і якимнебудь Василієм Блаженним на Красній площі в Москві: всугерований, задивлений, аж якось закликалий образ «єдиної», «великої», «безкрайньої (часом навіть «степової!») «Росії» — тяжить і заступає, і деформує навіть найочевиднішу (Рільке був і в Києві, і в Москві) дійсність...

Такий інтелектуаліст, перераціоналізований або переспіритуалізований і завжди більш або менш снобістичний, давно вже перестав ми-

слити категоріями історизму: доба технократії змеханізувала його інтелект і випарила інтуїцію. І та страшна самовбивча руїна Європи, що пронеслася в апокаліптичних роках другої світової війни (з її гітлерівською «інтродукцією») — теж була історично й культурно детермінована (хоча б у блискучо «обґрунтованій», але у висновках *європейсько-самовбивчій* історіософії Освальда Шпенглера. Цей тип інтелектуаліста є ще досі панівний (яскравий приклад — А. Тойнбі, вже не згадуючи Еліота, Сартра і леґіонів «розкаяних комуністів» та «колишніх троцькістів» у змеханізованій літературі нашої доби). Парості ж нового, що могли б закінчитися, є пильно обсервовані силами, монополю озброєними друкарством, фільмом, радіом. І ті сили, справді, за «Вісами» Достоєвського, «згашують кожного генія ще немовлям».

Такі умовини доби сприяють дальшому триванню большевизму, і він, хоч як внутрішньо розкладається, *підлягас* навіть якійсь своєрідній «консервації», захованню його тими самими силами, дійсно, за всяку ціну, аж наступить знову «сприятливий момент» і з новітньої Мекки «нової віри» він знову ідеологічно засяє на цілий світ.

Таборові поради

Зробіть це на своєму таборі

Добра ідея, вартісніша в таборі більше, ніж гроші! Це знають всі таборувачі і збирають ідеї цілий рік, щоб потім примінити їх під час таборування. Ми також підібрали деякі ідеї і подаємо вам, у випадку потреби, для здійснення. На сторінці 113 ви бачите їх нарисованими:

1. Це таблиця на оголошення. Програма дня, повідомлення про листи, різні інформації — все це можете прикріпити на цій таблиці, сплетеній з тонких галузук.

2. Чистота — це дзеркало таборового життя. Папірці та відпадки треба вкидати до коша. Якщо він є... А чому ж би його не зробити? Сім патиків вбити в землю, нарізати кільканадцять галузук і вже є кошук на відпадки.

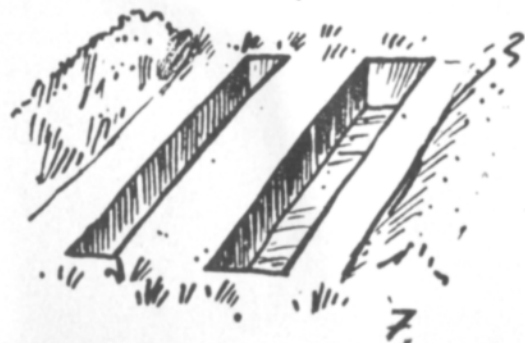
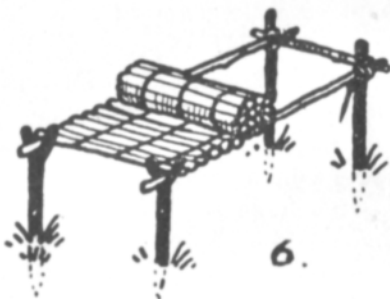
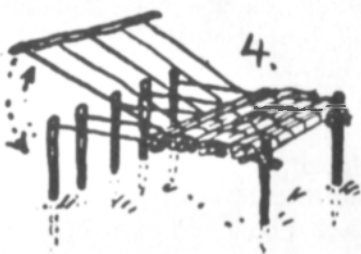
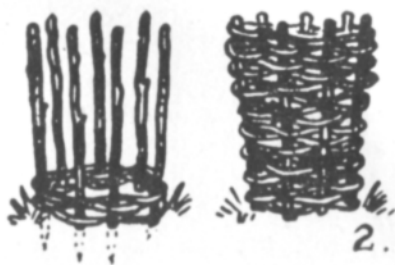
3. Коли треба під час мандрівки спати на вогкій землі, краще по-дбати про ліжку. Чотири стовпчики вбитих в землі; до них прив'язані відповідні жердки, а в середині все виповнене дрібними галузками.

4. Щоб самому можна виткати дашок від сонця, «килим» для ліжка і подібне, можна зробити ткацький варстат. Як матеріял служить галуззя, трава, тростина і довгі шнури.

5. і 6. А як подобається вам наш стіл (ноги вбиваються в землю)?

7. Стіл можна зробити також в землі. Викопайте два довгі рівчаки, такі глибокі, щоб в них змістилися ваші ноги. За одним заходом маєте дві лавки і по середині стіл.

8. Так можна зробити місце для засідань: Звичайна кругла яма і навколо неї кругла лавка зі «спинкою». Викопавши яму можете її вистелити галуззям, або травою, а на лавку і спинку покласти сплетені з гілок «килимчики». (Див. взір 6).

В широкій сумівській сім'ї

(Див. початок на стор. 85)

сятками миль, мов цвинтарища природи, насувають сумно-мелянхолійний настрій.

В Канбері жде на нас наш знайомий зі Здвигу інж. С. Місько з дружиною й сином. Короткий відпочинок, підкріплення, і ми серед нового гурту сумівського активу канберського Осередку. Голова — Ф. Залуцький, його заступник — Г. Тантала, секретар — Р. Івашків, скарбник — В. Янченко, культ-освітній реф. — М. Яцишин, організаційний — М. Кучерка і головний виховник — інж. С. Місько. Є це наймолодший Осередок, оснований щойно в 1963 році.

Всіх членів є 36 осіб, в цьому 21 членів юнацтва. Танцювальною групою керує подружжя Євсевські, що приїздить сюди аж зі Сіднею. Юнацтво бере участь в таборах у Сідней або Мельбурн. Ведеться Рідна школа з 27 дітей, на всіх 75 родин українського населення. За домівку служить просторий дерев'яний барак. Пласт майже не діє, а тому батьки домагаються, щоб їхні діти були прийняті до СУМ.

Голова й члени Осередку з'ясовують свої проблеми й труднощі. Вислухую їх уважно й разом з ними намагаємось знайти найкращу формулку, найвідповіднішу розв'язку. Можливостей для дії тут не бракує. Ось уже п'ятий раз їхній балетний гурток виступав успішно в телевізії. Тут же діють різного рода товариства, школи, університет. Наша молодь має поволі продіставатись всюди там, де зможе щось зробити, звідки можна буде її побачити й почути. Тим більше тут, у столиці.

Побіч домівки, в другому баракові, приміщена українська православна церква. Звідтіля несуться оживлені співи Великодньої Утрени й нагадують нам наближення свята Воскресіння Христового. Поринаємо разом з вірними в молитовний настрій і спільно просимо Всевишнього приспішити день Воскресіння Його Правди в Україні...

Великдень. Спішимо до церквці, переповненої вщерть вірними. Якесь дивне почуття проникає душу на вид осені в природі і звуку «Христос Воскрес»..., що в нашому поняттю так символізує

завжди весну. Як далеко все це й чуже нашій українській символіці тут «за семи морями, семи горами». Всім, хто виріс на традиціях українського Великодня, мусить бути невимовно бляче й сумно. Та чи невже ж не можна до всього звикнути? . . .

Мої щедрі господарі діляться зі мною свяченим, бажаємо собі взаємно здійснення наших прагнень і згадуємо тих, кого нема між нами; вони свою незабутню доню Орису, що тому два роки згинула зі своїм нареченим в атомобільному випадку, а я своїх, що десь там у Брюсселі в цю пору пишуть традиційні писанки, бо ж там щойно Велика Субота.

Бути необхідним

Користаючи з вільного часу, інж. С. Місько везе мене автом до Дослідного Інституту, в якому працює як дослідник над рослинним вірусом. Його директор, доставши в особі інж. Міська солідного співробітника, дуже часто залишає йому увесь догляд над численними інспектами і холодильниками, де в різних стадіях розвиваються рослинні хвороби. Пізнання цих хворіб і їхні прояви ведуть до знайдення відповідних середників для їх усунення. З приємністю познайомлююсь з характером праці нашого дослідника, з його високим становищем і з цікавістю ставлю питання, як дійшло до цього, що мій співрозмовець дійшов до так відповідального посту.

«Справа знайомств та хотіння працювати, — відповідає з притиском інженер. — Спочатку треба було здобувати приятелів, а відтак при їх помочі можна було одержати працю за професією. Одержавши працю, треба було переборювати недовір'я й упередження свого нового оточення. Час працював у мою користь і тепер я вже тут став необхідним».

Бути необхідним! — ось приціл для неодної молоді людини, що шукає життєвого успіху. Я погратулював Другові й побажав дальших гарних успіхів у його дослідній праці. Такі одиниці промощують шлях до нових горизонтів нашої національно-суспільної й політичної роботи.

Зустріч з Осередком і громадянством відбулася дуже святочно з концертом у просторій модерній залі міської школи. Мило було подивляти наші молоді таланти в танцях, співі, рецитації й музиці. Мистецькою частиною керували подружжя Євсевські, а між

виконавцями були знайомі вже нам зі Здвигу, сестри Янченки. Було теж велике заінтересування виховними питаннями, порушеними в моїй доповіді.

Запізно . . .

Під час доповіді був присутній також один з небагатьох наших емігрантів, що стався також «необхідним» і високоцінним у міністерстві будівництва при федеральному уряді. З ним і його дружиною познайомились ми ближче за гостинним столом родини Місько. Під його наглядом проходить розбудова міста Канбера, що належить до найновіших і наймодерніших міст світу, про що я наочно мав змогу переконатися. Одного тільки жалував наш новий знайомий, що за своєю важкою кар'єрою не зумів дати своїм трьом синам досить українського національного виховання. Вони одержать високу університетську освіту, але не матимуть української духовости, якою так дорожать батьки. Тепер побачив, що це вже запізно. Вони можуть знати про Україну, навіть допомагати в її визволенні, але це не буде впливати з їхньої внутрішньої духової потреби, бо це досягається тільки в дитинстві й доростаючому віці, як можна було ствердити з доповіді.

Я був зворушений «сповіддю» людини, що робила все можливе, щоб дати матеріяльні основи для майбутнього своїх синів, щоб вкінці прийти до болючого ствердження, що духово власні діти стали для батьків чужими. Трагічне ствердження, яке звучить грізним мemento: «нагинай галузку, поки молода!» Цього роду сумних випадків є чимало, тільки не всі батьки мають мужність до своїх помилок признатись.

Торувати шлях молодим!

Обливаний понеділок переніс нас до сусіднього Осередку Квінбїен. Тут, як і в Канбері, привітали нас концертом сумівської самодіяльності. Святочну доповідь мав мгр. В. Литвин. Виявилось, що й тут є вже знайомі. До них належав молодий диригент Юрій Петрівський і юнацтво, що виступало на Здвизі. Управа Осередку в складі: голова — М. Надужак, організаційний і заступник — В. Твердохліб, секретар — І. Гладенький, культ-освітній — Ю. Петрівський, скарбник — Марія Лисевич, члени Управи: Леся Пу-

кальська, Галина Корейба, Анна Назіmek; виховники: Марія й Осип Петрівські.

На понад 200 душ українського населення в цій місцевості, 72 належить до СУМ, в тому 41 членів юнацтва. Рідною школою охоплено 33 дітей. При Осередку є хор, оркестра, балетна група й драмгурток. Юнацтво працює роями, здає іспити й виповнює програми всіх національних свят та імпрез. Відносно добре є поширена сумівська преса, а зокрема «Крилаті».

Мило було слухати цих ділових звітів про многогранну працю Осередку. Були також відмічені численні негативи та труднощі. Але ж де їх немає? Найважливіше, це, що дух змагання, охота до боротьби й перемоги є рушіями для починів і праці. Усі турботи Управи можна звести до намагання вторувати шлях молодшим, що мають прийти на зміну. А їх тут уже 19 дружинників — 13 дівчат і 6 хлопців. Щастя, Боже!

Коротка гостина в родині Надужаків, кріпкий стиск рук і сердечні побажання сміливого ходу обраним шляхом. Наша мандрівна група закінчила ці пам'ятні дні Великодня, вирушаючи в поворотну дорогу до Сіднею.

О. Коваль

(Далі буде)

Сумівська делегація з Німеччини на урочистостях в Парижі
(Див. допис на стор. 103)

С о н ц е

Сонце — це зірка світу, що в ньому ми живемо. Навколо нього обертається земля й інші планети сонячної системи.

Кількість зірок, що їх можна бачити неозброєним оком на обох півкулях небесної сфери, дорівнює приблизно 6-ти тисячам, телескопом можна бачити їх мільйони.

Серед зірок сонце займає своїми розмірами й яркістю досить скромне місце. Соняшні промені осліплюють нас тому, що сонце знаходиться порівняльно близько від нас. Землю від сонця відділяє лише 150.000.000 кілометрів, а віддаль найближчої до нас зірки у 300.000 разів більша. Світло від сонця доходить до нас за 8 хвилин, а від найближчої зірки за чотири роки і 3 місяці.

У сузір'ї Оріона є зірки, які є більшими за сонце у мільйон разів, але вони знаходяться від нас так далеко, що здаються нам крапками на небі.

Сонце, як і інші зірки, є газо-видне розпечене тіло шаровидної форми. Воно є джерелом тепла й світла на Землі; без сонячного тепла й світла не уявляємо собі розвитку всього органічного й фізичного життя на нашій планеті.

У доісторичні часи люди вклонялися сонцеві, численні народи обожнювали його. Стародавні єгиптяни уявляли землю пласкою і вважали, що богиня неба Нут щовечора ковтає сонце, а ранком його знову народжує. Грецькі філософи уявляли, що сонце, маючи

приблизно одного метра діаметром, пересувається по небі.

Сучасні ескімоси теж дотримуються тієї ж думки і вважають, що коли сонце знижується до обрїю океана, то воно перебуває ніч у каяку — ескімоському човні.

Лише в 16-му віці польський астроном Коперник доказав, що сонце є центром світу, що в ньому ми живемо — центром сонячної системи, та що навколо сонця обертається земля й інші планети. Пізніше Ісаак Ньютон — геніальний англійський астроном і математик — відкрив закон всесвітнього тяжіння. З цього часу вивчення всесвіту було поставлено на науковий ґрунт.

Нині знаємо, що об'єм сонця дорівнює 1,409.000 трильйонам куб. клм. — Таких планет, як наша Земля, могло б уміститися в сонці 1,300.000.

Сонце складається з 50% водня, 40% гелія, а лише 10% складників, це ті самі елементи, що знаходяться на землі. Пересічна густина елементів на сонці — 1,41, тобто трохи більша від густоти води. Але через колосальну масу сонця сила тяжіння на ньому у 28 разів більша ніж на землі. Людина, яка важить на землі 40 кг. буде важити на сонці понад 2 тонни, тобто буде розчавлена під своєю вагою.

Тиснення газів з поверхні сонця передається на нижчі верстви тих же газів. Тому в нетрах сонця тиснення сягає 100 більйонів атмосфер і густина елементів збільшена в сотні разів. Передбачається,

що в нетрях сонця елементи складаються не з нормальних атомів, а з решток їх, атомних ядер, які по більшості загубили свої електрони. Передбачається, що поперечники решток атомів у тисячу разів менші за поперечник невтрального атома. — Тому в центрі сонця міститься колосальна кількість решток атома і газ мусить бути в сотні разів густіший ніж вода, тобто в десятки разів важчий за найважчий метал на землі.

Звідки походить енергія випромінювана сонцем?

Було запропоновано за останній вік багато теорій, але всі вони були незадовільними з тих або інших причин. Лише порівняно недавно була дана точна й вірна відповідь: джерелом сонячної енергії є атомна реакція, що відбувається в ньому. Сонце перетворює щосекунди 564 мільйонів тонн водня на 560 мільйонів тонн гелія, а 4 мільйони тонн водня випромінюється в світовий простір. Це перетворення елемента в енергію було в свій час обраховано й передбачено фізиком Айнштайном. Нині на землі це передбачення здійсню-

ється в виготовленні атомових бомб з урану, водню й інших речовин.

Наша техніка вже пристосувала деякі атомні реакції для мирної мети, але водень ще й досі не дається до впорядкування, а між тим у природі саме цей газ є джерелом енергії всіх зірок.

Встановлено, що атомна реакція відбувається в центральній частині сонця і — через величезне тиснення й температури — ця реакція відбувається мирним шляхом і в одній та тій же кількості.

Геологічний вік землі визначається у 4-ох мільярдах літ і, мабуть, за цей час випромінювання сонця не змінилось. Передбачують, що ще мільярд років сонце продовжуватиме своє нормальне випромінювання.

Кількість випромінюваної сонцем енергії колосальна. За одну секунду сонце випромінює більше енергії, ніж людство використало її на землі за весь час свого існування. Майже вся сонячна енергія розсівається в просторі. На землю падає лише одна двохбillionна частина цієї енергії.

Не вважаючи на те, що кіль-

«АВАНГАРД» ПОТРЕБУЄ ВАШОЇ ПІДТРИМКИ!

З власної ініціативи на пресовий фонд «Авангарду» склав д-р Юліян Куляс (Чикаго, США) 10.- дол.

На заклик д. Є. Стричка перевів член Управи ос. СУМ в Бедфордї, М. Гуцул між весільними гостями п-ва Марії і Миколи Прокіпчук збірку на пресовий фонд «Авангарду» і фонд Радіопередач в Мадридї і переслав до ЦУ СУМ 2 фунти і 13 шилінгів.

Жертводавцям і збірщикам щира подяка!

кість соняшної енергії, одержуваної землею, є мала, — вчислення вказують, що абсолютна величина цього соняшного випромінювання величезна, бо за три дні сонце випромінює на землю більше енергії, ніж на всій землі існують запаси ґрунтя, нафти, лісів.

Цікаво відмітити, що випромінювання з надр сонця, де відбувається атомна реакція, йде невидними проміннями. Лише на поверхні сонця, яку звано фотосферою, невидні промені перетворюються в світлові. Інтенсія соняшних світлових променів дорівнює приблизно 50 000 свічок на кв. см.

Фотосфера сонця завтовшки приблизно 200 км. і перебуває в стані променистої рівноваги, тобто: кількість енергії, яка надходить з надр сонця дорівнює світловій

енергії, що її випромінює фотосфера сонця. Тому температура фотосфери постійна і рівна приблизно 5.750 градусів. Існують невеликі періодичні відхилення цієї температури з максимумом кожних 11 років. Але в цілому атомний реактор сонця працює точно і тим підтримує постійну температуру фотосфери.

За даними сучасної науки, надра сонця мають ще запасів водня на мільярд років. Поступово атомний реактор пересуватиметься з центра до поверхні, щоб використати водень горішніх шарів сонця.

Тоді температура на ховерхні сонця підвищиться, гази розширяться й сонце перетвориться на величезну розпечену кулю.

Подала проф. В. Шалі

Усьміхнися

- Скажи Орису, що світить у день?
- Сонце.
- А що в ночі?
- Лямпа!

✧

Мала донечка питає: Мамо, де ти народилась?

- В Києві.
- А тато?
- У Львові.
- А де я народилася?
- В Мюнхені! — відповідає мама.
- А як же ми всі твоє познайомились? — здивувалась доня.

✧

Чоловік: Чи ти знаєш, жінко, що верблюд може вісім днів робити і нічого не пити?

Жінка: Ова! — Я знаю такого верблюда, що цілий тиждень п'є і нічого не робить!

✧

Славно друзі й подруги!

Сумівська преса — це не тільки центральні видання СУМ та публікації Крайових Управ. Також льокальні періодики і одноднівки, що їх видають окремі осередки СУМ, або гуртки, чи рої належать до великої сумівської пресової родини. Їх поява показує нам, що життя СУМ кипить, що всюди зроджується нова ініціатива, що між сумівцями є багато подруг і друзів, які хочуть і вміють писати, які розуміють вагу друкованого слова. Ми з приємністю привітали появу двох таких сумівських видань у Бельгії та Німеччині «ГОМІН З ЗВАРТБЕРГУ» та «СУМІВСЬКИЙ ІНФОРМАТОР» з Мюнхену.

Перше число «Гомону з Звартбергу» вийшло ще в травні. На першій сторінці окладинки написано, що його редагує «колегія», але за нашою інформацією знаємо, що ця колегія складається лише з юначок.

«Сумівський інформатор» це орган осередку СУМ у Мюнхені (Німеччина). Його видає і редагує Управа Осередку. У редакційній статті «Гомону з Звартбергу» читаємо:

Минають вже два місяці по нашому Крайовому З'їзді. На цьому З'їзді д. Леник висловив прохання і заохотив нас на місці до: «Пера і листа». Нам дали зрозуміти яким коначним є для нас молодих наше українське слово, як й усно так і в писмі. Ми відважилися дати цей малий бюлетень щоб цим способом себе і наші помилки відшукати і поступово себе виправляти».

А «Сумівський Інформатор» так аргументує свою появу:

«Тепер Осередок СУМ-у в Мюнхені стоїть на порозі нового періоду — праці над юнацтвом, яке виросло в наших сумівських рядах і має прийти нам на зміну».

Останні Загальні Збори Осередку СУМ в Мюнхені дали новий поштовх до праці, але скажім собі щиро, що і цим разом ми не досягнемо певного успіху, якщо новообрана Управа Осередку не одержить повну духову і матеріальну піддержку насамперед з боку старшого членства, а також з боку батьків.

Щоб поінформувати Вас, дорогі сумівці, про діяльність Осередку в Мюнхені новообрана Управа рішила для цієї цілі видавати квартално «СУМІВСЬКИЙ ІНФОРМАТОР».

Щодо змісту обидвох видань, то перевагу надається інформаціям та хроніці. Це дуже корисне. Але сподіємося, що в дальших часописах появлятимуться також есеї, літературні спроби, дискусійні статті тощо. Щоб запізнати читачів «Авангарду» з цими журналіками передрукуємо тут з обох видань два короткі дописи.

Вечорниці: роя Чайки

День 23 квітня 1966 р. став для нас сумівок з Звартбергу, великим і радисним. Сьогодні ж відбудуться наші вечорниці. Наша курінна, подруга Надя нетерпеливо бігає уже цілий тиждень. Треба програму уложити, за перекуски подбати і напитків не можна забути. Цілий тиждень ми приготувлялися.

Старші сумівки, які вже перейшли до дійсних членів СУМ-у, нам також помагали. Треба згадати, що наша подр. Оля має великий дар щоб створити романтичну атмосферу, вживаючи кольорові світла. Ми її назвали: «Механік світла».

А ось і настала субота. Я думаю, що наші дівчата перші, у той день, виїхали зі школи додому. Скоро зібрали всі приладдя, які нам могли ще придатися, і маршом до домівки! Тут і музику привезли: патефон й гору платівок. Столи застелені, ще раз остання перевірка... Тепер чекаємо гостей... (Хочу згадати, що ми всі у вишиваних сорочках...).

Гарна погода дозволила нам сидіти на дворі. Посідали ми в кружок і жарти розказуємо. Коли ж тут підбігає подр. Віра:

«Я не знаю, але чи не їде там автобус з осередку Льєж?»

Дивимося... І справді!

«— Ходім швидко до середини...»

А тут біганина: подруги кельнерки Оля, Оксана, Міля і Марійка фартушки шукають, одна за буфет біжить а друга вже воду гріє. Дві сіли коло входу де поставлено скриньку: «Добровільний даток».

Поволі доміка заповнюється гостями, аж місця бракує... Подруга Надя шукає крісла, а подр. Марійка пропонує програму починати, щоб пізніше була можливість зайняти на сцені місця.

Перша точка програми: змагання осередків Ватерсхей та Звартберг. До суду ми вибрали п. Ходоровського, д. В. Калька з Льєжу і д. А. Гайдамаха з Ейздену. Подр. Віра провадить грою. Громада зацікавлено слухає і разом переживає. Кожен осередок має чотирьох кандидатів.

Осередок Ватерсхей: д. Й. Перун, подр. М. Карпа, подр. А. Радельницька і подр. Г. Чимирис.

Осередок Звартберг: д. І. Рожак, подр. М. Галабурда, подр. М. Сеничак і подр. Л. Фірман.

Наш осередок Звартберг програв і по лицарськи відпустив перше місце осередкові Ватерсхей, Слідуючі точки (уже «на культурному рівні») вдалися нам також досить успішно. На сцені стоять подруги, Віра, Надя, Марійка, Оксана, Наталка, Міля, Гання, Катя, Люба, Оля й Аніта. Ми привітали наших гостей пісню: «Добрий Вечір» на мелодію «Ой на горі сніг біленький» (слова зложила подр. Оля). Квартет сумівок заграв: «Куди їдеш Явтуше?...» ця точка нам чудово вдалася, а це завдяки Явтуха, що ним була подр. Оксана.

Слідуючі точки: «Життя в провінції», «Баба та курчата». Наші дівчата перемінилися в курочки, (прикрасно вдалися ролі подр. Наді і Марійки — баба і квочка). Остання наша точка була контрастом до попе-

редніх (які були жартівливі). Ми виконали муки невольників. За нашу відвагу, виконання та милі усмішки (думаю що кажу правду!), ми одержали палкі оплески. Задоволені й веселі відкрили ми після п'ятнадцяти хвилин нашу товариську забаву.

Сцена перетворилася в другу частину залі. Тут зайняли місця молодь. Наші міхи з перекусками помалу худли, бочки пива порожніли. А це завдяки нашим друзям з Льєжу, які посідали коло бару і не відходили!..

Наші вечорниці пройшли в мирній і дружній атмосфері. Кожен задоволений вертався домів. А наступні будуть ще кращі!.. **МАРИНА . . .**

«Гомін з Звартбергу»

Рій старших юначок

Через брак активної сумівської діяльності в Осередку СУМ в Мюнхені, старші юначки взялися самі до організаційної праці та заснували 1. березня 1966 року Рій старших юначок, який прибрав собі назву «Спритні лиси». Рій очолює ройова старшина в такому складі: Ірина Жемевка — ройова, Зірка Чайковська — заступниця, Марія Гавришко — секретар, Христина Шупер — скарбник та Христина Філь — членка.

Хоч рій «Спритні лиси» ще довго не існує, все ж таки видно позитивні наслідки. Сходини відбуваються раз на два тижні з півторагодинним зайняттям. Дотепер відбуто 11 сходин, в програму яких включено історія і виховання в СУМ-і- Правильник Ю СУМ, визначні постаті української новітньої історії, Україна між двома світовими війнами, література України та топографія. В програму зайнять включено також вивчення рецитації в річницю трагічної смерті Головного Отамана Симона Петлюри в Парижі.

«Сумівський інформатор»

Листування Редактора

Інж. І. Булка, Розбери, Австралія: Щиро дякуємо за цінні матеріали та книжки. Просимо передати наш палкий привіт для всіх сумівців в Австралії, а головню тим, що прибудуть незабаром на черговий табір. Хоч нас розділяють тисячі кілометрів, ми душею і серцем завжди з Вами.

Марійка Галабурда, Звартберг, Бельгія: Радий, що в цьому числі йде Твоя статейка про З'їзд в Бельгії. Чекаю на дальші листи, статті, репортажі.

Ляриса Вітошинська, Париж, Франція: Гарно пишеш. Пробуй пера дальше і прислай також короткі оповідання, есеї, репортажі. Нас всіх цікавить життя нашої молоді у Франції і Франція, як країна старої культури, в якій панувала українська королева Анна.

Осередок ч. 110, ім. Т. Чупринки, Бедфорд, Англія: Ваш лист про вінчання п-ва Марії і Миколи Прокіпчук прийшов вже запізно і ми в цьому числі не могли помістити гарну знімку молоді пари. Помістимо в наступному. Просимо написати дещо про Ваш осередок.

Проф. Р. Кухар, Гейс, США: Матеріали одержав, щиро дякую. В наступних числах використаю. Пишіть часто і про все цікаве для наших читачів.

Успіхи сумівських футболістів і атлетів у США

В останніх роках про сумівський спорт пишеться «з малої букви». Ніде правди діти, і Крайові Управи, і осередки і навіть окремі сумівці занедбують спорт. А коли взагалі, про сумівський спорт щось чуємо, або пишемо, то здебільшого про «Крила», «Скалу», «Пантерів», чи інші сумівські дружини копаного м'яча в США. Головна Управа СУМА переборола застій і взялася з гарним успіхом за організацію спортивного життя у СУМ-і та навколо СУМ-у. Отже можете собі уявити, дорогі Друзі-читачі, якою приємною була несподіванка, коли у перших днях липня ц. р. до Мюнхену загостив спортовий референт ГУ СУМА д-р Юліян Куляс, відомий сумівський і громадський діяч Чікаго (а також й США). Зрозуміло, що не можна було пропустити цієї нагоди і не зробити з д. Кулясом інтерв'ю.

В. Леник

Запитання: Як я вже довідався, Друже Докторе, ціллу Вашого приїзду до Європи були фахові справи. Але це хіба не припадок, що Ваші фахові потреби збігалися дата-в-дату з початком гор за Футбольне Світове Мистецтво в Англії?

Відповідь: Зовсім слушно. Очевидно, я плянував свою подорож, так, щоб полагодити професійні справи, і при тій нагоді побачити світових зірок футболу, які з'їхалися до Англії.

З.: Чи Ви, вже встигли побачити перші розгри на Лондонському стадіоні Вімблей? Які Ваші вражіння?

В.: Так, я бачив змаг між двома передовими дружинами, а саме англійцями і уругвайцями, який скінчився, як Вам вже відомо, рахунком 0:0. Одначе, той меч викликав у мене велике враження, спеціально тим, що англійці вирізнялися своєю швидкістю, а уругвайці показали знамените опанування м'яча. Дуже зворушливим було для мене переживати святочне відкриття Світових гор за мистецтво. Королева Англії відкрила їх офіційно, вітаючися зі змагунами обох дружин та представниками всіх держав, які беруть участь в розграх. Великий стадіон, заповнений майже стотисячною публікою, був прикрашений прапорами численних держав. Не було лише українського прапору, хоч українські змагуни є присутні. Покищо вони мусять боронити чужі краски і ненависне тавро серп і молот. Мені прийшло тоді на думку: яка велика гордість і втіха могла би бути, коли б на цьому, світового масштабу, стадіоні замавав синьожовтий прапор.

З.: Шкода, що в змаганнях не бере участі Америка. Може б тоді в її збірну попали наші сумівські футболісти?

В.: Не є виключним, що в наступних світових ігрищах, які відбудуться в 1970 році, буде заступлена також американська дружина, а до неї можуть потрапити і змагуни «Крил», чи інших сумівських та загально-українських дружин. Я це говорю тому, що ми маємо тепер великий нарибок юнацтва і коли попрацюємо над ними солідно, то вони зможуть нас гідно репрезентувати.

З.: Скільки властиво існує тепер сумівських дружин копаного м'яча в США?

В.: Разом 6. Це є: «Крила» — Чікаго, найстарша сумівська дружина і зараз найсильніша; «Скала» — Клівленд, молода дружина; багато надійна дружина «Пантери» — Дітройт; вже досить досвідчена дружина СУМА з Рочестер; юнацькі дружини «Тигри» в Чікаго і СУМА в Трентон. Надіюся, що в коротці такі великі осередки, як Нью-Йорк і Філядельфія будуть також мати юнацькі і старші дружини.

З.: Чи сумівські дружини копаного м'яча відбувають часто змагання?

В.: Всі вище згадані дружини змагаються в льокальних американських лігах, але також зустрічаються між собою в змаганнях з рамени Української Спортової Централі за українське мистецтво.

З.: А як мається у Вас справа з іншими родами спорту, літнього і зимового?

В.: До зимових спортів належуть лещетарські табори, які ми організуємо в грудні кожного року, на сумівській оселі в Барабу. Також в зимі відбуваються турніри відбиванкові і стук-пук, в котрих сумівські дружини, а особливо дівчата зайняли передові місця. Весна і літо, це час легкої атлетики. Хочу підкреслити, що 24 і 25 червня в Чікаго відбулися міжнародні легко-атлетичні і футбольні змагання в яких брали участь українські і литовські репрезентанти. Поважне число української репрезентації заступали члени СУМ Америки і Канади. Радіємо, що українська репрезентація вийшла переможцем в тих іграх.

З.: Ви згадали про сумівських спортсменів з Канади. Чи можете щось більше сказати про сумівський спорт у Канаді?

В.: Мушу сказати, що Канада дещо краще від нас стоїть у легкоатлетиці. До цього причиняється їхнє легкоатлетичне устаткування на сумівській оселі «Веселка». Вони можуть також похвалитися ще одним спортом — дружиною гокею на леді. Але щодо футболу, то в них ця ділянка на жаль стоїть перелогом. А шкода, бо ми з «Крил», та з інших дружин, хотіли б з ними помірятися.

Я дуже радо бачив би також сумівські дружини в інших країнах, головню в Англії, де сумівські осередки мають свою оселю і чисельне юнацтво. Під час свого побуту в Англії думаю в тій справі говорити зі спортовим керівником ЦУ СУМ д. Гринюком Михайлом.

СУМ і громадське життя

(Закінчення зі стор. 70)

Почнемо з загального ствердження. Як відомо, наша Спілка розглядає зовнішній сектор своєї діяльності не тільки як одну з своїх чинностей, але як одне з основних її завдань. Така постановка вирінає природно зокрема з елементу політичності сумівської діяльності, про що ми вже говорили передше. СУМ має не тільки сповнити певне завдання всередині нашої спільноти, але теж і на зовнішньому відтинку. В основному це завдання можна звести до одної формули: усучаснення нашої визвольної проблематики перед зовнішнім світом, нам прихильним, байдужим, а то й ворожим.

Щоб цю зовнішню чинність можна було якслід виконувати, члени СУМ-у мусять бути до цього відповідно підготовані.

Вони мусять в першу чергу самі познайомитися всеціло з нашою політичною проблематикою, з нашими національними аспіраціями, з нашими спроможностями й труднощами і т. п.; коротко кажучи: ми мусямо віднайти і пізнати себе (як каже старогрецька мудрість). Вони мусять теж бути відповідно ознайомлені з проблематикою наших партнерів спілкування, з якими хочемо втримати зв'язок; ми повинні отже вивчати зовнішній світ, в якому наша молодь або знайде своє місце, або буде абсорбована тим зовнішнім світом. Ми маємо вчити сумівців, як ставити соціально-політичні проблеми і які розв'язки цих проблем ми маємо пропонувати нашим партнерам. Для більш успішного виконання нашого завдання назовні, ми мусямо ставити нашу проблематику перед зовнішнім світом в той спосіб, щоб могли поєднати наші інтереси й аспірації з такими ж інтересами й аспіраціями наших партнерів спілкування. Йдеться отже про опанування певної методики зовнішньополітичної діяльності та про вивчення ментальності, психологічної настанови наших партнерів, отже чужиницького світу, який нас оточує і в якому ми живемо, як члени своєї власної спільноти. Необхідно наприклад знати, що сучасна західня людина, наш партнер, не думає «романтичними категоріями», як це часто робить українська людина, а ставить проблеми реалістично чи прагматично, та думає більш формалістичними категоріями, ніж ми. Західня людина нерідко є схильна перенаголошувати економічний, тобто матеріальний, а то й матеріалістичний фактор політичного буття. Вона думає врешті історичними категоріями і з тої точки зору підходить до проблем та їх розв'язки. Для успішної діяльності на зовнішньому відтинку є отже важне добре усвідомити собі цю психологічну атмосферу, в якій маємо діяти й яка діє й на нас; тобто діяння є обопільне, а не одностороннє.

це не є тяжко, бо її виховання йшло й іде приблизно в цьому самому напрямку; а це задля обставини, що її духовість формується власне в такій атмосфері. З тої точки зору є це певний плюс і його ми маємо використати для нашої справи.

В підготовці української молоді до успішної діяльності на зовнішньому відтинку ми вбачаємо ще одне, важне, завдання СУМ-у.

*

Резюмуючи цих кілька думок, ми стверджуємо:

1) СУМ на чужині має свою окрему підметність і окреме місце, як внутрі української спільноти на еміграції, так і назовні, де і проявляє свою виховну і громадсько-політичну діяльність. Цими прикметами наша Спілка відрізняється від інших українських молодечих організацій, які свою чинність обмежують звичайно до виключно виховно-освітніх, станових чи конфесійних завдань. На відміну від цих останніх, СУМ крім виховно-освітніх цілей — що є основними — згідно із своєю програмою і практикою виконує ще й дві інші чинності: суспільну і політичну, не будучи однак ніякою організацією з політичними аспіраціями; СУМ властиво підготовляє українську молоду людину до тої чинності.

2) СУМ як виховна організація молоді з певним політичним і суспільно-громадським змістом з титулу своєї підметности і окремого місця в українській спільноті на чужині стримить до виховання української молоді на засадах релігійних, суспільно-політичних і національних, що разом творять її виховний ідеал. Фінальність цього виховання ідеалу є виховання такої української молодої людини, яка була б наставлена й гідна перейняти в спадкоємство наші відвічні національні аспірації й національні вартості, набуті продовж нашої історії й частинно винесені на чужину.

3) Як така, Спілка Української Молоді розгортає свою чинність виховного і суспільно-політичного змісту, схарактеризовану вище, так внутрі української спільноти на чужині, як і назовні.

*

Це була б така стисла схема про місце СУМ-у в нашій спільноті на чужині і поза нею. Як кожна схема, вона не є повною програмою, а лише загальними напрямними. На основі тої схеми слід властиво розпрацювати властиву програму. А це вже є завдання і чинність цілоти нашого виховничого складу.

Завданням нашого викладу було дати лише схематичний нарис і поставити саму проблему в теоретичній площині. Хоч теорія від практики часто є віддалена, проте практика без теорії є немислима.

Д-р Теофіл Кіс

З в е р н е н н я

до працівників української культури на еміграції

Працівники української культури на еміграції, виявивши та осудивши, під час Маніфестації Працівників Української Культури Північної Америки, в Торонті, 6 червня 1965 року, злочини московських окупантів в Україні проти українського народу і його культури, практиковані в отвертих і замаскованих формах упродовж 47 років панування большевицької диктатури — рішили виступити на захист української культури і народу.

Щоб здійснити це завдання, вони, об'єднані ідеалами української духової самостійности та боротьбою за державність народу — оснували «АСОЦІАЦІЮ ПРАЦІВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ», щоб інспірувати та мобілізувати український культурний світ на еміграції до тих завдань, які стоять перед кожною нацією, що бажає жити, розвиватися і творити духові цінності для повного самовиявлення.

Асоціація Працівників Української Культури Північної Америки, зайнявши позиції на допоміжному фронті боротьби українського народу в Україні, закликає до опору Москві всю українську самостійницьку еміграцію та взиває її до єдности на принципах української незалежної від Москви державницької політики, української культури і духовости взагалі.

Асоціація Працівників Української Культури Північної Америки буде завжди підтримувати і

вдержувати духовий зв'язок з тими працівниками української культури в Україні, які, не зважаючи на терор і переслідування окупанта, з подивугідною завзятістю творять українські культурні цінності та борються за самостійну думку і творчість українського народу. Але Асоціація завжди буде поборювати тих культурних працівників, які віддали себе до послуг окупантові і допомагають йому паралізувати й винищувати український нарід.

Насправді, тільки на еміграції, в умовах свободи, може розгортатись свобідна українська національна культурна творчість. З уваги на це, Асоціація Працівників Української Культури Північної Америки буде зберігати природну й органічну лінію розвитку української культури, щоб на її базі плекати і розвивати духовий клімат для національного світогляду, що ідейно наснажує український нарід у боротьбі за самостійність і державність.

Асоціація Працівників Української Культури Північної Америки вважає своїм основним завданням:

- 1) творити найкращі моральні та матеріальні умови для розвитку самостійницької української науки, літератури і мистецтва, щоб діячі української культури могли розвинути фронт боротьби з московським наступом на духове існування українського народу, на його культурну самостійність та на історичну минувшину з її літературою і мистецтвом;

2) протидіяти процесам ворожої окупації в серцях і мозгах українських людей, протидіяти науковими методами та аргументами, літературними та мистецькими творами, пресою і конференціями.

Такі великі завдання, що їх поставила собі Асоціація Працівників Української Культури Північної Америки, можуть бути здійснені тільки під умовою координації всіх працівників української культури на еміграції. А тому кличемо всіх працівників української культури стати в ряди Асоціації. Не дозвоľмо, щоб у наслідок нашого занедбання або нерозуміння

ваги справи послабилась боротьба української еміграції, яка в історичних умовах кожної поневоленої нації є вільними устами народу і свобідним висловом його ідей, коли терором до мовчання приневолений нарід.

Асоціація Працівників Української Культури Північної Америки не є конкуренцією для будь-якого професійного об'єднання працівників окремих ділянок культурної праці, бо вона є понад професійним ідейним об'єднанням на базі боротьби за духову самостійність і державність українського народу.

КОМУНІКАТ Ч. 1

Працівники української культури на еміграції, об'єднані ідеалами української духової самостійности та боротьбою за державність народу, після імпазантної Маніфестації: «На захист української культури та народу», що відбулася в Торонті, 6. червня 1965 року, здійснюючи постанови тієї ж Маніфестації — оснували: «АСОЦІАЦІЮ ПРАЦІВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ».

Ціллю «Асоціації Працівників Української Культури Північної Америки», яка є понадпрофесійним об'єднанням, — інспірувати та мобілізувати український культурний світ на еміграції до тих завдань, що стоять перед кожною нацією, яка бажає жити, розвиватися і творити духові цінності для повного самовиявлення.

Одним із перших завдань «Асоціації Працівників Української Культури Північної Америки» є протидіяння процесам московської

окупації України — науковими, літературними та мистецькими творами, пресою та конференціями.

До здійснення цих завдань приступає саме тепер, поборовши всі труднощі технічної натури.

За Асоціацію Працівників Української Культури Північної Америки:

Д-р Михайло Кушнір — голова; **інж. Юрій Тис-Крохмалюк** — 1-й місто голова; **д-р Богдан Стебельський** — 2-й місто голова; **д-р Степан Галамай** — секретар; **проф. д-р Микола Чировський** — фінансовий референт; члени Управи: **ред. Вячеслав Давиденко; Михайло Дмитренко; Іван Ковалів; Євген Курило; Володимир Ласовський; проф. д-р Григор Лужницький; Антін Малюца; д-р Фотій Мелешко; мгр. Ірина Пеленська; Михайло Черешньовський; Контрольна Комісія: д-р Юрій Стойко; д-р Роман Кухар; мгр. Орест Павлів; ред. Михайло Сосновський.**

Видання СУМ — це один із засобів виховання. Друковане слово приносить користь читачеві, сумівській організації та українській спільноті взагалі. Культурний рівень народу міряється тиражем друкованого слова. Друковане слово — це духова пожива.

Читайте і поширюйте видання Центральної Управи СУМ: «АВАНГАРД» — журнал для дружинників СУМ.

«КРИЛАТИ» — журнал для сумівського юнацтва й молоді. «ЗАПИСКИ ВИХОВНИКА» — теоретично-педагогічний журнал для Виховників Ю. СУМ.

«ЗНАННЯ» — практичний журнал-порадник для Виховників Ю. СУМ.

Своєчасне розчислення свідчить про Вашу обов'язковість і громадську виробленість.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АВАНГАРДУ»

	річно 4 числа	одне число
ЗДА і Канада	— 2 дол.	0,50 дол.
Велика Британія	— 12 шіл.	3 шіл.
Австралія	— 1.60 дол.	0,40 дол.
Німеччина	— 6 нм.	1.50 нм.
Бельгія	— 80 фр.	20 фр.
Франція	— 8 фр.	2 фр.
Австрія	— 40 шіл.	10 шіл.
Південна Америка	— 1.20 дол.	0,30 дол.

В інших країнах рівноважність американського доляра.
Передплату висилати банківними чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE
Comité Central
72, Boulevard Charlemagne BRUXELLES IV., Belgique

Друковано в Кооперативній друкарні «ЦІЦЕРО» Мюнхен

Herstellung: Druckgenossenschaft «CICERO», 8 München 8, Zeppelinstraße 67